ХУБЬ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 166 (7166)
ИЮЛИИН 15
ПЯТНИЦА
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

Үйлэдбэри дээрэ техникые зүбөөр ашаглаха

Ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ ябадал промышленна предприятинуудай шухалын шухала зорилго болоно. Тиимэһээ парти, правительствын зүгһөө ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлжэ, промышленна предприяти бүхэнэй продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэхэ ба дүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ шанга эрилтэ табигдана. КПСС-эй ЦК-гэй саяхан болоһон Пленум дээрэ нүхэр Н. А Булганинай хэһэн элидхэл соо промышленностиие саашадань хүгжөөлгэдэ, техническэ дэбжэлтын ба үйлэдбэриин эмхидхэлые һайжаруулгада онсо анхарал хандуулагдаба.

Промышленна предприяти бүхэндэ ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлхын тулада үйлэдбэридэ байһан баян техникые дүүрэн хүсөөрнь ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ гээшэ тон шухала. Юуб гэхэдэ, социалистическэ промышленностиин үйлэдбэри баранаа түрүү техникын хүсэн дээрэ үндэһэлнэ бшуу. Түрүү предприятинуудай коллективүүд барижа байһан машина зэмсэгүүдээ һайнаар ашаглаһан ба ажалай эмхидхэлые улам һайжаруулһанайнгаа ашаар ажалайнгаа бүтээсые горьтойгоор дээшэлүүлжэ, продукци үйлэдбэрилхэ ябадахи табанжэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэжэ байна.

Тэрэ тоодо манайшье республикын промышленностиин түрүүшүүл баян техникые зүбөөр ашаглажа, гүрэнэй түсэбые заатагүй дүүргэхэ талаар абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Жэшээ болгон Хандагайн леспромхозые абаад үзэе. Эндэ трактор, электрохюрөө, лебёдко болон бусад машинанууд жэл ерэхэ бүри һайнаар ашаглагдана, элдэб шалтагаанууд дээрэһээ автомашинануудай минии байха ябадал ехээр хүсөөрөө. Эдэ бүгэдэ дээрэһээ леспромхозой хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ дээшэлнэ, квартал бүхэндэ модо бэлэдхэхэ ба шэрэхэ гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Тэрэшэлэн ПВЗ-гэй зэд, шэрэм шудхалгын цехүүд тус асуудал муу бэшээр шиидхэдэг болоо.

Эдэ предприятинуудай хүдэлмэришэд, илангаяа инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ гол түлэб техникые һайнаар, зүбөөр ашаглаһанһаа ехээр дулдыдана гэжэ мэдэдэг ба оролдодогшье болонхой.

Зарим предприятинуудта нимэнүүд амжалтанууд туйлагдажа байбашье, республикымнай олонхи предприятинуудта энэ шухала асуудалые шиидхэлгэ хангалтагүй. Тэдэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, инженернүүд, технигүүд ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ, техникые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха хэрэгтэ анхарал оролдолго гарганагүй. Эдэл предприятинуудта продукци үйлэдбэрилхэ һарын, квартальна түсэбүүд саг болзор соогоо дүүргэгдэнэгүй, ехэхэн хэмжээнэй продукци гүрэндэ дутуу үгтэнэ. Республикымнай нютагай промышленностиин министерствын предприятинуудта бии байһан техникые ашаглалга илангаяа хангалтагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мүн «Бурмонпромсоведэй» системын олзоборилгын артельнүүдтэ бүтээсэ ехэтэй элдэб станогууд дүүрэн хүсөөрөө ашаглагдангүй байна.

Мүнөө колхозууд болон совхозууд партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, ниитынгээ малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын тулада силоснэ түхеэрэлгэнүүдые, малай типовой байрануудые олоор барижа байна. Энэ хүдэлмэриие нимэ үргэнөөр ябуулжа байхада барилгын хюрөөдэгдэмэл материалай хэды ехээр хэрэглэгдэжэ байһаниинь мэдээжэ. Энэ ушарта аймагуудтахи промкомбинадууд ба олзоборилгын артельнүүд тёс, брус гэхэ мэтые хюрөөдэлгэ ба хиринисэ үйлэдбэрилгэеэ хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэдхэхэ уялгатай байгаа. Теэд бодото дээрээ энэ шухала удхашанартай хүдэлмэри муугаар ябуулагдажа байна. Хэрбээ промкомбинадууд, олзоборилгын артельнүүд модо хюрөөдэхэ раманууд, хиринисын түхеэрэлгэнүүдые һайнаар ашаглаад байгаа һаа, энэ уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадахань лабтай. Бичурын, Түнхэнэй промкомбинадууд, Кяхтын, Прибайкальска ба бусад аймагуудтахи олзоборилгын артельнүүд энэ талаар өөдтэй юумэ хэнэгүй, модо хюрөөдэдэг рамануудынь хэдэн үдэр минии байдаг.

Ой модоной промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэри ехэнхидээ техникын хүсөөр хэгдэдэг болоо. Тиимэһээ техникые муугаар лэ ашаглаһан леспромхозууд гээгдэлдэ ородог байна. Баргажанай, Итанцын леспромхозуудта хэдэн олон трактор болон автомашинанууд тэдэндэ эзэн бусаар хандаһан дээрэһээ болзорһоо урид эбдэршоод хэбтэнэ. Тэдэниие үйлэдбэридэ хэрэглэжэ байгаа һаа, үдэр соо хэдэн арбаад кубометр модон таллуулагдаха, шэрэгдэхэ байгааб?

Баян техникые дүүрэн хүсэн соонь һайнаар ашаглан, ажалай бүтээсые ехээр дээшэлүүлхын тулада предприяти бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалжа, тэрэнээ заатагүй бэелүүлхын түлөө оролдохо ёһотой. Хүдэлмэришэдэй шадабари мэргэжэлые дээшэлүүлэнгүйгөөр, тус асуудалые шиидхэхын аргагүй. Тиимэһээ предприяти бүхэндэ техническэ һуралсал эмхидхэжэ, илангаяа шэнэ техникые шудалха ябадал тон шухала болоно.

Үбэлэй үедэ машина зэмсэгүүдые зааханшье минии байлгахагүйн тулада мүнөө эртээнһээ гүйсэд хүрэхэ түүхэй эд болон түлишэ, түрхихэ материал саг соонь бэлдэжэ абаха хэрэгтэй. Ажалай бүтээсые эрид шууд дээшэлүүлжэ, табадахи табанжэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ арга боломжонуудай нэгэн болохо техникын хүсые дүүрэнээр ашаглахын түлөө тэмсэлдэ хүдэлмэришэдые үргэнөөр хабаадуулхые предприяти бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзна ба комсомольско организацинуудһаа эригдэнэ.

Дүрбэн гүрэнэй правительствонуудые Толгойлогшонорой Женевскэ зүблөөндэ хабаадалсаха Советскэ Делегациин состав тухай

Дүрбэн гүрэнэй правительствонуудые Толгойлогшонорой зүблөөн Женевэдэ болохонь. Тэрээндэ хабаадалсаха Советскэ Правительственна Делегациие СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин (делегациие толгойлогшо), СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Н. С. Хрущев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр В. М. Молотов, СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай маршал Г. К. Жуков, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын нэгэдэхи орлогшо А. А. Громыко делегациин составта ороно.

Делегациин советнигүүдээр Я. А. Малик, С. А. Виноградов, Г. Н. Зарубин, Г. М. Пушкин ба В. С. Семенов томилогдоо.

Механизаторнуудай республиканска зүблөөн

Механизаторнуудай республиканска зүблөөн 1955 оной июлиин 14-дэ город драмын театрын байшанда нээгдэбэ. Тус зүблөөндэ республикын 600 гаран механизатор хабаадалсаа.

Зүблөөн дээрэ «Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса хуряаха, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ талаар республикын механизаторнуудай зорилгонууд тухай» БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Д. С. Болсохоев** элидхэл хэбэ. Элидхэлэй һүүлээр зүбшэн хэлсэһэн асуудалаар үгэ хэлэлгэн болоо. Окино-Ключевскойн МТС-эй участково механик нүхэр **Колодин,** Суулгын МТС-эй главна инженер нүхэр **Козлов,** Ехэ-Кударын МТС-эй директор нүхэр **Дмитриев,** Ториин МТС-эй комбайнер нүхэр **Сергеев,** Бага-Куналейн МТС-эй тракторна бригадын бригадир нүхэр **Корытова,** КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша нүхэр **Худяков,** БМАССР-эй Хүдөө ажахын министрын орлогшо нүхэр Ламброзо болон бусад үгэ хэлээ.

Зүблөөнэй эсэстэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Г. И. Климов** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Зүблөөндэ хабаадагшад республикын бүхы механизаторнуудта хандаһан Хандалга баталан абаа.

К. Е. Ворошилов Вьетнамай Демократическа Республикын Президент Хо Ши Минтэй уулзаба

Июлиин 13-да СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Вьетнамай Демократическа Республикын Президент Хо Ши Минтэй уулзаба.

Уулзалгын үедэ болоһон хөөрэлдөөндэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо ба Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов хабаадалсаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. М. Пегов, Вьетнамай Демократическа Республикада байгаа Советскэ Союзай Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол А. А. Лаврищев, мүн тэрэшэлэн Вьетнамай ажалшадай партиин Генеральна Секретарь Труонг Шин, СССР-тэ байгаа Вьетнамай Демократическа Республикын Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Нгуэн Лонг Банг гэгшэд хөөрэлдөөндэ байлсаа.

Хөөрэлдөөн үнэн сэдьхэлэй ба хани барисаанай оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

Н. А. Булганин Вьетнамай Демократическа Республикын Президент нүхэр Хо Ши Минтэй уулзаба

1955 оной июлиин 13-да ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин Вьетнамай Демократическа Республикын Президент нүхэр Хо Ши Минтэй уулзаба. Президент Хо Ши Минтэй хамта Вьетнамай ажалшадай партиин Генеральна Секретарь Труонг Шин, СССР-тэ байгаа ДРВ-гэй Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Нгуэн Лонг Банг ябалсаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо ба Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов, ДРВ-дэ байгаа СССР-эй Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол А. А. Лаврищев хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

Вьетнамай Демократическа Республикын Правительственна делегаци В. И. Ленинэй, И. В. Сталинай Мавзолейдэ оробо

Июлиин 13-да Президент ба Премьер-Министр Хо Ши Мин түрүүтэй Вьетнамай Демократическа Республикын Правительственна делегаци Ленинэй ба Сталинай мавзолейдэ орожо, веногуудые табиба.

Нэгэ венок дээрэнь: «Вьетнамай Демократическа Республикын Правительственна делегациһаа мүнхэ В. И. Лениндэ, И. В. Сталинда», нүгөөдэ дээрэнь — «Вьетнамай Демократическа Республикын Президент Хо Ши Минһээ мүнхэ В. И. Лениндэ, И. В. Сталинда» гэжэ бэшээтэй.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. М. Пегов, Вьетнамай Демократическа Республикада байгаа Советскэ Союзай Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол А. А. Лаврищев, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын Протокольно таһагые даагшын туһалагша К. А. Кочетков, Москвагай Кремлиин комендант, генерал-лейтенант А. Я. Веденин гэгшэд делегацитай хамта ябалсаа.

(ТАСС).

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин Вьетнамай Демократическа Республикын Президент Хо Ши Минэй хүндэлэлдэ завтрак үгэбэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин Советскэ Правительствын уряалаар СССР-тэ ерээд байгаа Вьетнамай Демократическа Республикын Президент Хо Ши Минэй ба вьетнамска правительственна делегациин хүндэлэлдэ июлиин 13-да Кремлёвско Ехэ Ордон соо завтрак үгэбэ.

Вьетнамска талаһаа президент Хо Ши Мин, Вьетнамай Ажалшадай партиин Генеральна Секретарь Труонг Шин, финансын Министр Ле Ван Гиен, промышленностиин ба худалдаа наймаанай Министр Фан Ань, гэгээрэлэй Министр Нгуен Ван Гуеп, газар таряалангай ба ой модоной ажахын министр Нгиен Суан Ием, Президентын канцеляриин Начальник Нгуен Зуй Тринь, гадаадын хэрэгүүдэй Министрын орлогшо Дел Унг Ван Хием, элүүрые хамгаалгын Министрын орлогшо Фам Нгок Тхак, Вьетнамай Демократическа Республикаһаа СССР-тэ байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Нгуэн Лонг Банг гэгшэд завтрак дээрэ байгаа.

Советскэ талаһаа завтрак дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов, нүхэд Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, КПСС-эй ЦК-гэй секретарьнууд А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов, Д. Т. Шепилов, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. П. Тарасов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. М. Пегов, СССР-эй Министрнүүд Г. К. Жуков, И. Г. Кабанов, Н. А. Михайлов, экономическа харилсаануудай хэрэгые эрхилхэ Главна управлениин начальник К. И. Коваль, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын нэгэдэхи орлогшонор А. А. Громыко, В. В. Кузнецов, Советскэ Союзһаа Вьетнамай Демократическа Республикада байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол А. А. Лаврищев, СССР-эй МИД-эй зүүн-урда Азиин оронуудай таһагые даагша Б. М. Волков, СССР-эй МИД-эй Протокольно таһагые даагша Ф. Ф. Молочков, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд Н. П. Цыгичко, Е. А. Тарабрин гэгшэд байлсаба.

Хитадай Арадай Республикаһаа СССР-тэ Байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Лю Сяо завтрак дээрэ байлсаа.

Нүхэр Н. А. Булганин Президент Хо Ши Мин хоёр үгэ хэлэһэн байна.

Завтрак үнэн сэдьхэлэй тон хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй обкомдо

Ториин аймагай колхозуудта кукурузын ургаса харууһалга, силоснэ барилгануудай ябаса тухай

Ториин аймагай колхозуудта кукурузын ургаса харууһалха, силоснэ барилгануудые хэхэ хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй гэжэ КПСС-эй обком тэмдэглэбэ.

Байгша оной июлиин 10-най мэдээгээр тарилгын бүхы талмайн 51,6 процентнь кукурузын ургажа гараагүй байхада, 27,4 процентнь ургажа байхадань борнойлогдоо. Кукурузада ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ хүдэлмэри аймагай бүри үсөөн колхозуудта, оройдоол 118 гектар талмай дээрэ гэхэ гү, али тарилгын бүхы талмайн 5 процентһээ бага газар дээрэ хэгдэһэн байна.

МТС-тэхи кукуруза элдүүрилхэ техникэ мүнөөшье болотор хүсэд хэрэглэгдэнэгүй, морин культиваторнууд колхозуудта оройдоошье ашаглагданагүй.

Кукурузын ургасые шэнгэрүүлхэ, тэрээндэ тэжээл үгэхэ, буртаг үбһэнһөөнь сэбэрлэхэ хүдэлмэри аймагай колхозуудта хэгдэнэгүй. Гэхэтэй хамта олохон колхозуудта, илангаяа Ториин МТС-эй харьяата «Улаан Тори», Маленковой нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудта кукурузын ургаса буртаг үбһөөр дарагдашаһан, газарынь хатуу хальһатай болошоһон байна. Звенонууд кукурузын ургасые харууһалга дээрэ хүдэлмэрилнэгүй, олон колхозуудтахи звенонууд үнэндөө тараагдашанхай шахуу.

Ториин МТС-эй директор нүхэр Красновой, главна агроном нүхэр Жарниковай кукуруза тарилгада харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээнь энэ МТС-эй олонхи колхозуудта кукуруза тарилгын зүб квадрадууд гараагүй. Кукурузын иигэжэ таригдаһан дээрэһээ механизированнэ аргаар элдүүрилгэ хэхын аргагүй байна.

Кукуруза тарилгын энэ шухала хэрэгтэ КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомой, МТС-үүдэй директорнүүдэй харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээл кукурузые харууһалгада нимэ болошогүй ушар тохёолдоһон байна. КПСС-эй айком, аймгүйсэдком, МТС-үүдэй директорнүүд кукурузые харууһалха тушаа хэмжээ абанагүй, энэ хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ үдэр бүриин хиналта табинагүй гэжэ КПСС-эй обком тэмдэглэбэ.

Кукурузын ургасые харууһалха тушаа Ториин МТС-эй хангалтагүй хүдэлмэритэй КПСС-эй айком эбсэнэ, МТС-эй хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа зохихо хэмжээ абанагүй, хүдөө ажахын культурануудай, түбхын түрүүндэ кукурузын үндэр ургаса туйлахын түлөө агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ тушаа МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ хэнэгүй.

Ториин аймагай колхозуудта силоснэ барилга болошогүй удаанаар хэгдэжэ байна гэжэ КПСС-эй обком тэмдэглээ.

Байгша оной июлиин 10-най мэдээгээр оройдоол 4323 тонныи багтаамжатай силоснэ барилга хэгдээ, энэнь түсэбэй 11,6 процентнь болоно. 11119 тонно силосэй багтаха барилга хэгдэжэ байна, энэнь бүхы барилгын 30 процентнь болоно. Калининай, Молотовой нэрэмжэтэ, «Улаан Тори» колхозуудта мүнөө болотор силоснэ нэгэшье барилга хэгдээгүй. Газар малтаха хүдэлмэри аймаг соо бүхы дээрээ 42 процент дүүргэгдээ. Энэ ушар МТС-үүдтэхи газар малтадаг машинануудай тон бүтээсэ багатайгаар ашаглагдаһые гэршэлнэ. Олонхи колхозуудта барилгын саг үргэлжын бригаданууд эмхидхэгдээгүй байна. Барилга шанар муутайгаар хэгдэнэ.

КПСС-эй айком, партийна эхин организацинууд барилгашадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайнаар ябуулдаггүй, социалистическэ мүрысөө, ажалай сдельнэ-шангай түлөөһэ эмхидхэдэггүй байна. Республикын колхозуудта силоснэ барилгын хангалтагүйгөөр хэгдэжэ байһан тухай КПСС-эй обкомой энэ оной июниин 19-нэй тогтоолые дүүргэхэ хэрэгтэ «Джидострой» трестын (нүхэр Жевтун), ОШОСДОР-ой (нүхэр Самсонов) хүтэлбэрилэгшэд хайша хэрэгээр хандаа. Ториин аймагай колхозуудта газар малтаха хүдэлмэриин даалгабариие таһалдуулаа гэжэ КПСС-эй обком онсо тэмдэглэбэ.

КПСС-эй обком иигэжэ тогтообо:

Аймагай колхозуудта кукурузын ургасые харууһалгын, силоснэ барилгын болошогүй муугаар хэгдэжэ байһанайнь түлөө КПСС-эй Ториин айкомой бюрододо, тэрээнэй секретарьнууд нүхэд Дашиев, Богданов гэгшэдтэ уридшалан шангаар һануулха. Кукурузын ургасые харууһалха, силоснэ барилгануудай түсэбые ойрын саг соо дүүргэхэ ябадалые хангалгаар хойшолуулашагүй хэмжээ абахыень КПСС-эй айкомой бюроһоо эрихэ. Колхозуудта кукурузын ургасые харууһалгада Ториин МТС-эй директор нүхэр Красновой харюусалгагүйгөөр хандаһан ушарые зүбшэн хэлсэхыень КПСС-эй Ториин айкомой бюрододо дурадхаха. Кукурузын ургасые харууһалха тушаа МТС-эй шууд хэмжээ абаагүй байбалынь нүхэр Краснов КПСС-эй обкомой зүгһөө партийна шанга харюусалгада хабаадуулагдаха гэжэ тэрээндэ һануулха.

Партиин Ториин айкомые КПСС-эй обком иигэжэ уялгалаа:

Кукурузын тарилгада ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхын тулада бии байгаа тракторна болон морин культиваторнуудые бултыень хэрэглэхэ, тэдэниие бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха; кукуруза харууһалха звенонуудые байгуулха ба бэхижүүлхэ тушаа хэмжээ абаха, шадаал һаа олон колхозинигуудые звенонуудта хабаадуулха; кукурузын ургасада нютагай болон минеральна тэжээл үгэхэ, кукурузые шэнгэрүүлхэ, хүдөө ажахын хоротонтой тэмсэл хэхэ, уһалууриин газар дээрэхи кукурузын ургасые уһалха.

Кукурузын ургасые харууһалха тушаа бүхы хүдэлмэринүүдые шанар һайнтайгаар саг соонь хэхын тулада үдэр бүриин шанга хиналта хэхыень, эдэ хүдэлмэринүүдые хэхэдэнь колхозуудай эхин партийна организацинууд болон колхозой правлениинүүдтэ бодото туһаламжа үзүүлхыень КПСС-эй обком партиин айкомые, МТС-үүдэй зононуудтахи инструкторска группануудые уялгалаа. Кукурузын һайн ургаса хуряажа абахын түлөө МТС-үүдэй директорнүүд болон главна агрономууд, колхозуудай түрүүлэгшэнэр болон агрономууд тусхай харюусалгатай байха ёһотой гэжэ КПСС-эй обком тоолобо.

1955 оной августын 1 болотор силоснэ барилгын бүхы хүдэлмэриие аймагай бүхы колхозуудта дүүргэхэ зорилгоор силоснэ барилгые түргэдхэхэ тушаа зохихо хэмжээ абахыень, тиихэдэ малай байрануудта силоснэ барилгануудые шадаал һаа дүтэ хэхэ хэрэгтэ, тэрэшэлэн силоснэ барилгын шанарта зохихо анхарал хандуулхыень партиин айкомые КПСС-эй обком уялгалба.

Силоснэ барилгануудай нүхэнүүдые малтахын тулада газар малтадаг бүхы машинануудые түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлмэрилүүлхэ, тиихэдэ газар малтадаг механизм бүхэндэ тусхай график зохёохо эрилтэ Ториин, Бургалтайн МТС-үүдэй директорнүүд нүхэд Краснов, Потапов гэгшэдһээ КПСС-эй обком эрибэ.

Ториин аймагай колхозуудта газар малтаха даалгабаряа гүйсэд дүүргэхын тулада дары хэмжээ абахыень «Джидострой» (нүхэр Жевтун), «Сельэлектрострой» (нүхэр Козель) трестнүүдэй эрхилэгшэдһээ, ОШОСДОР-ой начальник нүхэр Самсоновһоо КПСС-эй обком эрилтэ хэһэн байна.

Тэжээл бэлэдхэл тухай асуудал партиин аймкомой пленум дээрэ

Партиин Яруунын аймкомой ээлжээтэ пленум һаяхан боложо, «Ниитын малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха тухай» болон «Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бухэсоюзна обществын аймагай отделениин хүдэлмэри тухай» асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Түрүүшын асуудалаар Эгэтын МТС-эй директор нүхэр Танхасаев, Сосновско МТС-эй директор нүхэр Нагорных, Яруунын мяха-һүнэй совхозой директор нүхэр Зайцев гэгшэдэй элидхэлнүүдые пленум шагнаба. Үбһэ хуряалгада бэлэдхэл эндэхи олохон колхозуудта хангалтагүйгөөр ябуулагдаһан байна. Хуряалгын хүдэлмэриие механизацилгые тоохогүй ябадал зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө үзэгдэнэ. Гадна, морин ба гар зэмсэгүүдые бэлэдхэлгэ, тэжээл бэлэдхэлэй бригадануудые хүдэлмэришэдэй хүсөөр хүсэд хангалга гэхэ мэтын асуудалнуудта анхарал табигданагүй. Энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ аймкомой гэшүүд болон пленумдэ байһан эдэбхитэд олоороо хабаадалсажа, тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ бии байһан дутагдалнуудые эрид түргэнөөр зайсуулха тухай бодото дурадхалнуудые оруулһан байна.

Хоёрдохи асуудалаар партиин аймкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшо нүхэр Галсанов элидхэл хэбэ. Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын Яруунын аймагай отделениин хүдэлмэриие пленумдэ хабаадагшад ехээр шүүмжэлбэ. Аймагай ажалшадай, илангаяа колхознигуудай, малшадай дунда политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри тон һулаар ябуулагдадаг, тус обществын гэшүүд энээн тушаа эдэбхи хэшээл гаргадаггүй, лекцинүүдые уншадаггүй байна гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалнуудаараа партиин аймкомой пленум зохихо шиидхэбэринүүдые баталан абаба.

Республикын аймагуудта кукурузын ургасын хойноһоо харууһалгын ябаса тухай 1955 оной июлиин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Кукурузын ургасые элдүүрилгэ (процентээр)
Прибайкальска	100.0
Кабанскын	95.3
Түнхэнэй	79,5
Иволгын	74,7
Закаменай	66.2
Бичурын	64,6
Кяхтын	63.4
Сэлэнгын	62.5
Мухаршэбэрэй	61,2
Баргажанай	53.9
Заиграйн	50.8
Тарбагатайн	49,0
Курумканай	47,9
Байкало-Кударын	46.9
Зэдын	32.8
Кударын	25,0
Ториин	21,8
Хэжэнгын	19,8
Хориин	15,5

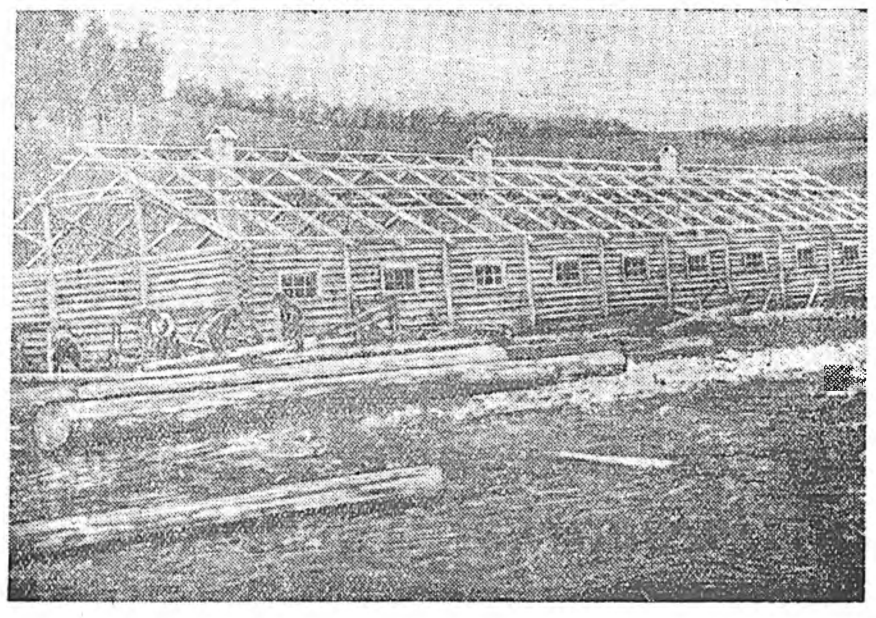

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын аймагай колхоз хоорондын бригада «Улаан Малшан» колхоздо үнеэдэй байра барижа байна. Д. Дугаровагай фото.

Хэблэлэй шэнжэлэл

Политическэ хүдэлмэри үргэнөөр харуулха

Политическэ агитаци хадаа ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ, ажахын ба культурна байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ тэдэниие эмхидхэн элсүүлхэ хүсэ ехэтэ зэбсэг болоно. Газетэ болбол олониитын дундахи политическэ хүдэлмэриие үргэнөөр харуулха, энэ хүдэлмэриие бодото һайн ба зориг шэглүүлэнги болгоходонь партийна организацинуудта туһалха уялгатай.

КПСС-эй Ториин айкомой, аймгүйсэдкомой орган — **«Ториин колхозник»** газетэ энэ уялгаяа ямараар дүүргэжэ байнаб?

«Ториин колхознигой» номернуудые шэнжэлэн үзэхэдэ, энэ уялгаяа газетэ муугаар дүүргэдэг байба. Тэрэнэй хуудаһанууд дээрэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри тухай тон багаар толилогдоно.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин далайса ба идейнэ хэмжээнь гол түлэб агитаторнуудай хүдэлмэриһөө дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ. **«Агитационно хүдэлмэриие идейно-политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхын тула партийна организацинууд һайн бэлэдхэлтэй коммунистнууд, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ба интеллигенциин дундаһаа эрхим агитаторнуудые табиха, тэдээндэ саг үргэлжэ заабари үгэхэ, агитационно-пропагандистска хүдэлмэриин дүй дүршэлые согсолхо ба үргэнөөр пропагандировалха ёһотой»** гэжэ тус газетэ түрүү бэшэг соогоо тон зүб бэшээ. Агитаторнуудтай саг үргэлжын хүдэлмэри яажа ябуулха, агитационно хүдэлмэриин эрхим формо ба аргануудые яажа согсолхо, дэлгэрүүлхэ ёһотойб гэжэ тус статья соо жэшээ харуулха бэзэ гэжэ һанахаар байгаа. Гэбэшье, газетэ жэлэй эхинһээ хойшо нэгэшье агитколлективэй ажалябуулгые шэнжэлэн согсолоогүй. Энэ хугасаа соо гансахан агитколлективэй хүтэлбэрилэгшэ — Маленковой нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь статья бэшэһэн байна. Теэд энэ статья юрэнхы үгэнүүдээр, зарим агитаторнуудай, бүхыдөө агитколлективэй хүдэлмэриие шэнжэлэлтэгүйгөөр бэшэгдэһэн байха юм.

Аймаг дотор һайнаар хүдэлдэг агитаторнууд яһала олон. Теэд «Ториин колхозник» хахад жэлэй турша соо нэгэшье агитаторай хөөрөө толилоогүй, эрхим агитаторнуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые согсолоогүй.

Ториин аймагай зарим колхозуудта культбазанууд эмхидхэгдэжэ, малшадай дунда ябуулагдадаг ниитэ-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин центрнүүд боложо байна. Гэхэтэй хамта, культбазануудай хүдэлмэриие газетэ хүсэдөөр харуулнагүй. 6 һарын турша соо аймагай газетэ энэ темээр оройдоо хоёр багахан бэшэг хэблээ.

Аймагай газетэ ханын газетэнүүдэй хүдэлмэридэ мүн лэ анхаралаа хандуулнагүй, шэнжэлэн толилногүй.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриие «Ториин колхознигой» хангалтагүйгөөр харуулдаг байһаниие юугээр тайлбарилхаб?

Аймагай газетэ үргэн олон хүдөө бэшэгшэдгүй, редакциин хүдэлмэрилэгшэд үүсхэлгүйгөөр хүдэлмэрилнэ, олониитын дундахи политическэ хүдэлмэриие тэдэнэр тооногүй гэжэ тайлбарилха хэрэгтэй. Редакци партийно-политическэ хүдэлмэриин шухала асуудалаар парторганизациин секретарьнуудай, эрхим агитаторнуудай хөөрэлдөө толилногүй. Үнгэрэгшэ хахад жэлэй туршада политическэ хүдэлмэриин асуудалаар оройдоо 4 хүн—ехэнхидээ партийна хүтэлбэрилэгшэд бэшэһэн байна. Энэ хугасаа соо агитаторнуудаар хүдэлмэрилдэг нэгэшье колхозник гү, али механизатор, нэгэшье багша, врач, хүдөө ажахын мэргэжэлтэ газетэдэ бэшээгүй.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мүнөө арадай-ажахын шухала зорилгонуудые шиидхэхэеэ — тэжээл бэлэдхэлые ябуулжа ба таряа хуряалгые эхилхэеэ байна. Энэ үе соо ниитэ-политическэ хүдэлмэри нилээд шангадхагдаха ёһотой. Энэ хүдэлмэриие үргэн далайсатайгаар эмхидхэлгэдэ, тэрэнэй идейнэ хэмжээе ба нүлөөень дээшэлүүлгэдэ партийна организацинуудта бүхы хэмжээгээр туһалха гээшэ аймагай газетэнүүдэй шухала зорилго болоно.

Германска асуудалаар ТАСС-эй мэдүүлгэ

Доро дурсагдаһан тушаа мэдүүлхые ТАСС түлөөлэгдөө:

СССР-эй, США-гэй, Англиин ба Франциин правительствонуудые Толгойлогшонорой зүблөөнэй Женевэдэ болохоо байһантай дашарамдуулан американска ба английска хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшад германска асуудалаар һүүлэй үедэ мэдүүлгэнүүдые хэһэн байна. Тиихэдээ Советскэ Союз хадаа Германиие нэгэдүүлхые «һонирхохоо болёо», мүн нэгэдэмэл Германи аюулгүй байдалдамнай гай түбэг тохёолдуулжа болохо гэжэ тоолодог болоо гэһэн хэбэртэйгээр ушар байдалые харуулха гэжэ оролдодог байна.

Германска асуудалаар Советскэ Союзай баримталдаг хараа бодол тушаа хэгдэһэн иимэрхүү мэдүүлгэнүүд бодото байдалда зохилдоногүй.

Германиие нэгэдүүлхэ тухай асуудалые Советскэ Союз эгээн шухала асуудал гэжэ тоолодог байгаа. Тиихэдэ Германиин нэгэдэл тухай асуудалые хоёрдохи ээлжээндэ табиха, баруунгерманска армиие байгуулха, мүн Баруун Германиие баруун оронуудай сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хабаадуулха зорилготой түсэбүүд табигдадаг байгаа гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ.

Баруун Германида милитаризмые һэргээхэ, тэрэниие баруневропейскэ Союзда ба Хойто-атлантическа бүлэглэлдэ оруулха ябадал хараалһан парижска хэлсээнүүд гэдэгые һүүлэй үедэ эсэслэн баталһан баримта ямар удхатайб? Германска милитаризмые һэргээхэ түсэбые бэелүүлхые оролдон, эдэ хэлсээнүүдтэ хабаадаһан гүрэнүүд Германиин нэгэдэлые хэрэгсээнгүй орхижорхиһониинь эли бэшэ аал? Энээн дээрэһээ дурсагдаһан түсэбүүдые бэелүүлгэ Германиин нэгэдэлые һэргээхэ замда һаад хаалта болохо байна бшуу.

Германиин хоёр хуби боложо хубааранхай зандаа саашадаа үлэлгэ гү, али германска нацын нэгэн гүрэн дотор нэгэдэлгые һэргээлгэ, мүн экономикоёо амгаланаар хүгжөөлгэдэ, материальна ба духовно баялиг культураяа һалбаран бадаруулгада зохёон байгуулхы хүсэеэ зорюулха үргэн арга боломжо германска арадта нээжэ үгэлгэ парижска хэлсээнүүдтэ хабаадагшадһаа мүнөө дулдыдаха болоод байна.

Ниитэгерманска һунгалта яажа үнгэргэхэ тухай үгэеэ ойлголсоод байбал, мүнөөнэй эрхэ байдалда Германиин нэгэдэлые һэргээхэ аргатай болохо гэжэ хэлсэдэг байна. Энээнтэй дашарамдуулан, дүрбэн гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Берлинскэ зүблөөн дээрэ 1954 оной январьда дурадхагдаһан «Иденэй түсэб» гэдэгые һануулнад. Ниитэгерманска сүлөөтэ һунгалта үнгэргэхэ тухай гуримда хамаатай асуудалнуудай зарим зэргын удхашанартай байһаниинь элитэ. Гэбэшье, Баруун Германи хадаа сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ оруулагдаһан милитаристска гүрэн болгогдохо гү, али Баруун Германиин саашадаа иимээр хүгжэлгые зайсуулха хэмжээнүүд абтаха гү гэһэн асуудал парижска хэлсээнүүдэй хүсэндөө оролгоһоо уламжалан Германида тохёолдоод байһан шэнэ эрхэ байдалда шиидхэхы удхашанартай болоод байна. Германиие нэгэдүүлхэ ба европейскэ аюулгүй байдалые хангаха талаар энэ гол асуудалые, һунгалта үнгэргэхэ гурим тухай тиимэ ехэ шухала бэшэ асуудалаар һэлгэжэ болохогүй.

Германиин нэгэдэлые һэргээхые Советскэ Союз оролдоһон зангаараал үлэхэ байна. Тиихэдээ германска арадай хуулита интересүүд ба эрхэнүүд ёһотойгоор лэ хараада абтаха, мүн Европодо эб найрамдал бэхижүүлэгдэхэ зэргэтэй гэжэ Советскэ Союз тоолоно.

Нэгэдэмэл Германиһаа Советскэ Союзай «айн түбэгшөөдэг» дээрэһээ Германиие нэгэдүүлгэдэ бэрхэшээл тохёолдоно гэһэн хэбэртэйгээр хэлэдэгшье хүнүүд бии.

Энээнтэй дашарамдуулан, бүхы шахуу Европын промышленна ба сэрэгэй ресурснуудые хэрэглэжэ байһан гитлеровскэ Германитай эсэргүүсэн тэмсэжэ, эрхэ сүлөөгөө болон бэеэ даанхай байдалаа Советскэ Союзай, тэрэнэй баатарлиг арад нэрэтэй солотойгоор хамгаалһые һануулбал таарамжатай байна. Мүнөө үедэ тэрэ хадаа өөрыгөө бүри үлүү һайнаар хамгаалжа шадаха. Юуб гэхэдэ, эб найрамдалые болон арадуудай аюулгүй байдалые хангаха зорилгоор Советскэ Союзай гаргажа байһан хүсэлэл оролдолго Европын ба Азиин эб найрамдалда дуратай бусад олон гүрэнүүдэй хүсэлэл оролдолготой нэгэдүүлэгдэнэ, мүн бүхы дэлхэйн арадуудай зүгһөө улам бүри үргэнөөр дэмжэгдэнэ.

Советскэ Союз хадаа германска милитаризмые һэргээхэ, Баруун Германиие, мүн нэгэдэмэл Германиие сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хабаадуулха гэһэн политикые эсэргүүсэн буруушаана. Тэрэ хадаа нэгэдэмэл милитаристска Германиһаа айһан дээрэһээ энэ политикые буруушаана бэшэ, харин шэнэ дайнай аюулда хүргэхэ байһан дээрэһээнь иимэ политикые буруушаана. Шэнэ дайн хэрбээ һужэрөөд байгаа гээшэ һаа, хүн зоной талаар урда тээнь үзэгдөөгүй, аймшагтай ехэ хохидолдо хүргэхэ, материальна һандарал тохёолдуулха байна. Мүнөө үеын дайн байлдаанай болоо һаань, хүн зониие олоор хюдаха шэнэ буу зэбсэгүүдэй —атомна, водородно, ракетнэ болон бусад урда тээнь үзэгдөөгүй зэбсэгүүдэй бии болоһон дээрэһээ дайнда хабаадалсаһан нэгэшье орон угаа ехэ һандарал ба хохидолдо оронгүйгөөр гаража шадахагүй байна. Тиихэдэ шэнэ дайн болоо һаа, Германида эгээн лэ ехэ аюултай байхыень хэн нэгэн һэжэглэхэгүй бээз гэжэ һанагдана. Дайнай гол дунда Германиин орохо байһан дээрэһээнь, германска арадта хэмжээлэшэгүй ехэ гасалан зоболон тохёолдохо болоно.

Бүхы Европа дээрэ аюулгүй байдалые хангалгатай германска асуудалые шиидхэлгэ таһалашагүй холбоотой. Амгалан ёһоор өөһэдынгөө хүгжэхэ эрхэ байдал хангахые хүсэдэг европейскэ бүхы оронууд иимэ хараа бодол баримтална. Амгалан ба демократическа ёһоор Герма[illegible] нэгэдүүлхэ тухай хэлсээнэй мүн[illegible] нэй эрхэ байдалда гансата туй[illegible] дажа шадагдаагүй һаань, уласх[illegible] рондын түгшүүрилые һулаару[illegible] замдахи энэ зорилго шиидхэл[illegible] дадхуулһаар туйлаха шухала. Т[illegible] нэй тулада ниитын ба гүрэн[illegible] байгуулалтануудһаа дулдыдан[illegible] гөөр европейскэ бүхы гүрэнүү[illegible] хабаадалгатайгаар аюулгүй бай[illegible] лые хамтаараа сахиха ниитэевро[illegible] окэ системэ байгуулбал таарамж[illegible] тай байна.

Европодо аюулгүй байдалые х[illegible] таараа сахиха системэ байгуул[illegible] германска арад бусад арадууд[illegible] дутуугүйгөөр хүсэнэ. Аюулгүй б[illegible] далые сахиха энэ системэдэ Герм[illegible] ска Демократическа Республи[illegible] мүн Германска Федеральна Респ[illegible] ликашье хабаадалсажа шадаха б[illegible] на. Ушарынь, Германиин нэгэ[illegible] һэргээлгые түргэдхэхын тулада [illegible] нэй хоорондоо ойртолсохонь шух[illegible] байна. Нэгэдэмэл демократическа найрамдалда дуратай Герман[illegible] байгуулагдан сасуу аюулгүй бай[illegible] лые хамтаараа сахиха системэдэ [illegible] гэдэһэн европейскэ эб найрамдал[illegible] дуратай арадуудай бүлэ дотор Ге[illegible] маниин зохихо һууряа эзэлхэ бай[illegible] ниинь сохомтой.

Германиин ерээдүй тухай хэлэ[illegible] дээ, Европодо сэрэгэй бүлэглэлнү[illegible] дые байгуулхые оролдогшодой [illegible] наашалгын ёһоор, баруун гүрэнүүд[illegible] байгуулһан сэрэгэй бүлэглэлнүүд[illegible] нэгэдэмэл Германиин орохо ёһот[illegible] байһыень мүнөө нюудагшьегүй ба[illegible] на. Советскэ Союз, мүн эб найра[illegible] далда дуратай бусад оронууд эн[illegible] ниие хараалдаа абангүй байжа ш[illegible] дахагүй болоно. Энээнтэй дашара[illegible] дуулан, Германиие нэгэдүүлхэ з[illegible] рилго шиидхэлгые, жэшээлхэд[illegible] Варшавска Договорто нэгэдэм[illegible] Германиин хабаадалгаһаа дулды[illegible] дахаар табяад байгаа һаань, бару[illegible] гүрэнүүд ямараар хандаха байга[illegible] гэжэ асуухаар байна. Энээниие б[illegible] руун гүрэнүүдэй һайшаахагүй ба[illegible] һанда һэжэглэхээр бэшэ даа.

Уласхоорондын гуримшуулагда[illegible] гүй асуудалнуудые шиидхэлгэ гүр[illegible] нүүдэй бэе бэсдээ этигэлсэхэ ябад[illegible] байгуулгаһаа ба тэрэниие бэхижүү[illegible] гэһээ нилээд ехээр дулдыдаха гэж[illegible] мүнөө үедэ мэдэрэгдэдэг болоо. Эн[illegible] хадаа германска асуудалда, европе[illegible] скэ аюулгүй байдалые хамтаар[illegible] сахиха системэ байгуулгада, тэр[illegible] шэлэн буу зэбсэг хороохо ба атом[illegible] на зэбсэг хорихо асуудалда сэх[illegible] хамаадаха байна.

Эб найрамдалай хуби заяанай тү[illegible] лөө дүрбэн гүрэн арадуудай үмэн[illegible] ехэ харюусалгатай. Энэ хадаа улас[illegible] хоорондын түгшүүрилые һуларуул[illegible] ба эб найрамдалые бэхижүүлхэ ин[illegible] тересүүдые харан, гуримшуулагда[illegible] гүй асуудалнуудые шиидхэхын тула[illegible] да зам олохыень Женевэдэ уулза[illegible] хаяа байһан эдэ оронуудай гүрэн[illegible] ажал-ябуулагшадые уялгална.

Советскэ Союз тухай хэлэхэ бо[illegible] лоо һаа, тэрэ хадаа эдэ зорилгону[illegible] дые туйлалгада өөрынгөө бүхы по[illegible] литикада зохилдуулан бүхы хэмжэ[illegible] гээр туһалха байна.

Үбһэ хуряалгын машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглая

Республикын машинно-тракторна станцинууд 1954 ондо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые һайса механизацилха арга боломжотой байбашье, бүхы сабшалангайнгаа 37,4 процентые тракторна болон самоходно сенокосилкануудаар сабшаһан байна. Гадна, үбһэ хуряалгын эгээ ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд: бухал табилга, һүрилэлгэ бүришье муугаар механизацилагдаһан юм.

6310 гектар сабшалангай үбһэн комплексноор хуряагдаа, 7305 тонно үбһэн тракторна стогометательнуудаар һүрилэгдэһэн байна. Энэ тоо баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, МТС-үүд тэжээл бэлэдхэлгэдэ үшөө хам оролсоогүй, ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые хүсэд механизацилаагүй гээшэ. Витаминна болон мүн шэмэтэй һайн үбһэ хуряажа абаха гээшэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэринүүдэй гол зорилгонь мүн. Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын тула МТС-үүд болон колхозууд үбһэ хуряалгые эмхитэйгээр эхилжэ, богонихон болзор соо сабшалга, һүрилэлгэ хоёрые таһалдуулангүй үнгэргэхэ ёһотой.

Республикын МТС-үүд болон колхозууд үбһэ хуряалгын бүтээсэ ехэтэй машинануудаар олон, тэдэнээ зүбөөр ашаглаад байбал колхозууд болон МТС-үүд эрхим шанартай үбһэ богони болзор соо бэлэдхэжэ шадаха байна. Сабшажа эхилээд, һүрилтэрөө бүхы хүдэлмэринүүдые комплексноор механизацилаад байхада үбһэн сэбэрээр абтахаһаа гадна, хуряалга богонихон саг соо дүүргэгдэнэ гэжэ Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо нёдондо хүдэлһэн Хэжэнгын МТС-эй тэжээл бэлэдхэлгын комплексно тракторна бригадын дүй дүршэл харуулаа. Мүн үбһэ хуряалгые комплексноор механизацилхадаа үбһэнэй гээлтэ хоролто нилээдгүй бага болодог.

Үбһэ сабшалгын тракторна гурбан агрегадууд, «ГПТ-14,5» гэжэ тракторна хоёр тармуур, тармаһан үбһэ бухалладаг «ПК-1,6» гэжэ механизм, «ВИХ-3» гэжэ үргэгдэдэг волокуша, «СТУ-07» гэжэ нэгэ стогометатель комплексно бригадада хүдэлжэ, 1315 гектар сабшалангай үбһэ хуряагаа.

Энэ бригадын үбһэ хуряалгаяа хайшан гэжэ эмхидхэһэнииень хаража үзэе. Тус тустаа дүрбэн прицепной сенокосилкануудые шэрэһэн «ДТ-54», «АТЗ-НАТИ» тракторнууд, мүн колёсно «СХТЗ» тракторнууд (2 сенокосилка) тон түрүүн сабшалангуудые сабшажа эхилһэн байна. Сабшагдаһан ногоое нэгэ үдэрэй туршада наранда хатаагаад, «ДПТ-14,5» гэжэ тармуур шэрэһэн «СХТЗ» маркын 2 трактор хуряажа эхилнэ. Сабшагдаһан үбһые нэгэ үдэрһөө саашахатаажа болохогүй. Юуб гэхэдэ, ехээр хаташаһан үбһэ тармахада шэмэ шүүһэеэ 30 процент хүрэтэр гээдэг. Нойтошогоор тармагдаһан үбһэн баалададаа байхадаа хатадагшье, шанар һайнтайшье байдаг юм. Үбһэнэй хатахада бухалладаг хоёр механизмууд сабшаһан үбһэнэй хоёр тээ гаража баалын нэгэ захаһаань сөможо, суглуулжа эхилдэг юм. Тиимэ механизмууд нэгэ часай туршада 2—5 гектар сабшалангай үбһые бухалладаг. Иимэ механизмууд үбһэнэй гээлтэ хоролтые нилээд хорооходоо гадна, нягта бухалнуудые табидаг.

Үргэгдэдэг волокушатай «ХТЗ-7» трактор бухалнуудые һүрилхэ газарта суглуулна. Тракторист Евлампий Рубцов нэгэ үдэрэй туршада 400 хүрэтэр бухал шэрэдэг байгаа. Тэрэ 1272 гектар сабшалангай талмайһаа бүхы бухалнуудыень шэрэһэн байна. Волокушаар асарагдаһан бухалнуудые «Беларусь» тракторта тодхоһон «СТУ-07» гэжэ стогометателяар һүрилдэг байна. Тракторист Б. Шойдоров, машинист Базаров гэгшэд хоёр нюруушадтай хамта нэгэ үдэрэй туршада 30 гектар талмайн үбһые һүрилдэг байба. Асаар һүри хаялгада тракторна стогометатель хэрэглэһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ 8 дахин шахуу дээшэлээ.

Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз үбһэ хуряалгын машинануудые комплексноор хэрэглэһэнэйнгээ ашаар гар болон морин зэмсэгүүдээр хуряаһанда орходоо хэдэн дахин үсөөн ажалта үдэр гаргашалһан байгаа. Ажалта үдэр алмахаһаа гадна машинануудые хэрэглэжэ, үбһэ хуряалгые богони болзор соо һайн шанартайгаар хэжэ дүүргээ.

Үбһэ хуряалгын машинануудые тракторна бригадануудта хубаарилхынгаа урда тээ хэр ехэ сабшалан, силоснэ культурануудай болон ногооной ургаса хуряаха байһые, район бүридэ үбһэ сабшалгын онсо өөрэ илгаануудые, мүн бригадануудта ямар тракторнууд хэрэглэгдэдэг байһыень хараадаа абаха шухала.

Бригадын хүдэлмэриие таһалдуулхагүйн тула хуряалгын бүхы хүдэлмэринүүдые саг болзор соонь эмхидхэжэ, һайн шанартай үбһэ тэжээл бэлэдхэхын тула бүхы машинануудай, илангаяа үбһэнэй косилкануудые бүтээсэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэй.

Республикын МТС-үүд «КС-10» гэжэ маркын самоходно, мүн прицепной тракторна косилкануудаар хүсэд хангагданхай. Эдэ косилкануудаар жэгдэ талмайтай сабшалангуудые бултыень сабшажа боломоор. Юуб гэхэдэ, самоходно сенокосилка үдэр соо 40—50 га хүрэтэр, прицепной косилкатай агрегат 20—30 га хүрэтэр сабшалангай үбһэ сабшажа шадаха байна. Бурят-Монголойнгоо тала газарнуудта үбһэ сабшалга болон тармалгые нэгэ доро үнгэргэжэ болохоор гээшэ. Энээнэй түлөө «КС-10» гэжэ самоходно сенокосилкада «ГПТ-14,5» маркын хоёр тармуур гү, али «ГТБ-2,2» гэжэ тракторна тармуур шагтагалхада болохо. Самоходно сенокосилкын дутамаг байгаа һаань, тэрэниие хоёр агрегадуудаар, тракторна тармуурые хоёр морин тармуурнуудаар һэлгүүлжэ болохо.

Үбһэ хуряалтада хэрэглэгдэхээр зорюулагдажа бүтээгдэһэн универсальна тракторнууд үбһэ хуряалгын үедэ пропашной культурануудай ряд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ байдаг дээрэһээ республикымнай олохон МТС-үүд үбһэ хуряалгада ябаха тракторнуудаар дутадаг байна. Мүн үбһэ хуряалгын үедэ ехэнхидээ хэрэглэгдэдэггүй гусенична тракторнууд полевой хүдэлмэриһөө сүлөө байдаг. Тэдэниие хэрэглэхэ гэхэдэ, тэрэ тракторнуудта таараха үбһэ хуряалгын машинанууд байдаггүй. Иимэһээ 4—6 тракторна сенокосилкануудһаа гү, али 3 брустай косилка болон үргэн тармуурнуудһаа бүридэһэн сабшалга-сомолгын агрегадуудые байгуулжа болохо.

Сабшалга тармалга хоёрые ямар бэ даа шалтагаанһаа боложо сугтань үнгэргэхэ аргагүй байбал, энэ хоёр хүдэлмэриин хоорондо ехэ забһар гаргажа болохогүй. Сабшаһанайнгаа һүүлээр 3—4 час болоод, үбһэ тармажа эхилхэдэ болохо байна.

Сабшаһан үбһэ бухаллалга ба һүрилэлгэ

Республикымнай зарим аймагуудта һая болотор сабшагдаһан үбһэн бухаллагдангүй, гансата баалнуудһаа волокушануудаар асарагдаад, тэрэ дороо һүрилэгдэдэг байгаа. Баала хэһэнэйнгээ һүүлээр бухал табидаггүй ушар хадаа үбһэнэй шанарые муудхуулдаг, үбһэн ехээр гээгдэдэг байна. Волокуша болгогдоһон үбһэн муухай, шорой щохойтой болохоһоо гадна һүрилхэдэшье ехэ хүндэ хүшэр байдаг.

Мүнөө республикын МТС-үүд тармагдаһан үбһэ бухалладаг олон механизмуудтай, тусгаар тракторна олон волокушатай, мүн тракторна олон стогометательнуудтай болоо. Эдэ машинануудые зүбөөр хэрэглэжэ, үбһэ хуряалтын бүхы хүдэлмэринүүдые: сабшалга, тармалга, бухаллалга, һүрилэлгые удаа дараалхэхэ арга боломжотой байна.

Үбһэ бухалладаг механизмуудые хэрэглэхэдэ үбһэнэй гээлтэ хоролто бага болохоһоо гадна һайн бухалнууд табигдадаг юм. Тэрэ механизмаар табигдаһан бухалые волокушаар абахада һууридань үбһэн үлэдэггүй. Мүн бухаллахада үбһэнэй 25—30 процент нойтониинь хатадаг.

Тармагдаһан үбһэ бухалладаг «ПВТ-1,0» гэжэ механизм «Универсал» тракторта тодхогдодог. Теэд тиимэ тракторнууд зунай үедэ пропашной культурануудай ургасые элдүүрилгэдэ хүдэлдэг тула сүлөөгүй байдаг. Иимэһээ 1953 ондо Иволгын МТС-эй механизаторнууд «ПВТ-1,0» гэжэ механизмые «СХТЗ» тракторта тодхоһон байгаа. Тэрэ механизмые тракторта тодхохын тулада ехэ саг, мүнгэн зөөри гаргашалагдадаггүй, тиимэһээ МТС бүхэн энээниие хэжэ шадаха. Сомогдохо үбһые бухаллажа һалхинда хатаагаад, түрүүн асарагдаһан бухалнуудаар һүриин һуури табиһанайнгаа һүүлээр хажуудань бухалнуудые суглуулха хэрэгтэй.

Нёдондо Чесанын МТС-эй механизаторнууд урид бэлэдхэгдэһэн шарганууд дээрэ үбһэ һүрилһэн байна. Тиимэ һүринүүдые һүүлдэнь задалангүйгөөр шаргатайнь фермэнүүдтэ асаржа малда эдюулдэг һэн. Энэ ушар хадаа үбһэнэй гээлтэ хоролтые нилээд бага болгохоһоо гадна, үбһэнэй тон шэмэтэй хубиие гээдүүлдэггүй байгаа. Мүнөө жэлдэ МТС-үүд үбһэ бухалладаг механизмуудаар, волокушануудаар, тракторна болон кранова стогометательнуудаар хүсэд хангагдаһан дээрэһээ үбһэ хуряалгын бүхы хүдэлмэринүүдые комплексноор механизацилха аргатай болоо. Энээнэй ашаар ниитынгээ малда үбһэ ехээр бэлдэжэ шадаха байна.

И. АБЗАЕВ,
инженер.

МАЛШАДАЙ ҮДЭР

Һаяхан Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо „Малшадай үдэр" түрүүшынхеэ үнгэргэгдэбэ. Энээн тушаа һанамжанууд болон хүсэлэнгүүд доро толилогдобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой түрүүлэгшэ Д. Д. Очиров һаалишан Бадмацыреновада шан барюулжа байна.

Хүндэтэ үүргэеэ һайнаар дүүргэхэб

Манай фермэдэ 59 толгой симментальска үүлтэрэй үнеэд һаагдана. Эдэ үнеэдһээмнай мүнөө жэлэй 9 һара соо «нёдондоной 9 һарынхида орходоо 14 мянган литр һүн үлүү ехээр һаагдаа. Тиихэдэ бүхы фермэ дээрээ үнеэн бүриһөө 2047 литр һү һаагаабди. Зарим һаалишаднай бүри ехэ амжалта туйлаа.

Һаалишадай иимэ амжалта туйлаһан гол арга нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь хадаа эндэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэдэг, малшад үнэн зүрхэнһөө ажал хэрэгтээ хандадаг ба өөһэд хоорондоо эршэмтэйгээр мүрысэдэг байна.

Партийна эхин организаци намайе энэ фермэдэ агитатораар гурбан жэлэй саада тээ томилһон юм. Энэ хүндэтэ даалгабаряа би шадал зэргээрээ һайнаар дүүргэхэ гэжэ оролдоноб. Минии агитационно хүдэлмэриин гол формонь хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэлгэ болоно. Гадна, эндэ харуулан ойлгуулха агитаци муу бэшээр ябуулагдана.

Минии һанахада малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа гансал хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэлгөөр, лозунг, плакат үлгөөд, «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргаад хизаарлангүйгөөр, харин «Малшадай үдэр» хирэ хирэ болоод үнгэргэжэ байхада ехэ зохид байна. Иимэ үдэрнүүдые үнгэргэхэдөө һайса бэлэдхэхэ хэрэгтэй. «Малшадай үдэрэй» болоходо отара, гүүртэдэ ажалладаг колхознигуудай культурна эрилтэнүүд дүүрэн хангагдаха ёһотой. «Малшадай үдэрэй» болоһон газарта нүүдэл худалдаа наймаа эмхидхэгдэхэ, нүүдэл библиотекэ хүдэлмэрилхэ байна бшуу. Гадна, малшадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдаха, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые пропагандировалһан ба бусад темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэхэ зэргэтэй.

«Малшадай үдэр» үнгэргэлгэдэ агитатор тон ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Би энээниие һайса ойлгоноб. Энээнһээ хойшо манай фермэ дээрэ «Малшадай үдэр» һарадаа нэгэ дахин үнгэргэгдэжэ байхань. Тэрэ үдэр ябуулагдаха культурно-гэгээрэлэй хэмжээ-ябуулгануудые бэлэдхэлгэдэ, тэдэниие бэелүүлгэдэ би эдэбхитэйгээр хабаадалсахаб.

Манай колхозой партийна эхин организациин агитаторнууд үбэлэй үедэ бараг һайнаар хүдэлмэрилдэг аад, зунай үедэ агитационно-ниитынгээ хүдэлмэриин хэмжээе доошолуулдаг байна. Илангаяа малшадай зунайнгаа байрануудта гарахадань, тэдэнэй дунда биратай хүдэлмэри ябуулхаяа болишодогбди. Тэрэ ехэ буруу. Жэлэй ямаршье сагта малшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һуларуулжа болохогүй.

Жэшээлхэдэ, үбэлдөө малай хоёр фермэ дээрэ культбазанууд муу бэшээр хүдэлмэрилжэ гараа. Эдэ культбазанууд малшадай сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэдэг газарнуудынь байгаа. Харин мүнөө болоод байхада эдэ культбазанууд хүдэлмэрилхээ болишоо. Партийна эхин организаци энээниие ажагланагүй гээшэ гү, али «Малшадай үдэр» үнгэргэхэ болоһондоо һанаагаа амараа гээшэ гү?

Д. С. Данжаев, колхозой үүлтэртэ малай фермын агитатор.

Зоригжуулхы хүсэтэй агитациин түлөө

Мүнөө партийна эхин организациин ябуулдаг эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ бүхы хүдэлмэри партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ зорюулагданхай. Коммунистнууд-агитаторнууд агитационно хүдэлмэриие шадаал һаа тодорхойгоор, нүлөө ехэтэйгээр ябуулжа, колхознигуудай урма хэшээлые дээшэлүүлхын, тэдэнэй ажалай эдэбхиие бадаруулхын түлөө оролдоно.

Манай колхозой ажахын гол һалбаринь—малажал юм. Тиимэһээ ниитын малажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ гээшэ колхозник бүхэнэй хүндэтэ хэрэг болоно. Парторганизациин 21 агитаторнууд колхознигуудта партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые гүнзэгыгөөр ойлгуулхые оролдоно, саг үргэлжэ элидхэл, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Тохойн гүүртэдэ агитатораар томилогдоһон Данзан Гомбоевич Жамбалов жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилнэ. Энэ нүхэр партиин ЦК-гэй январска Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлээр хэдэн удаа хөөрэлдөө үнгэргөө. Хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө нүхэр Жамбалов колхозой фермэнүүдэй, таряанажалай бригадануудай хүдэлмэринүүдһээ, мүн республикын түрүүшүүлэй дүй дүршэлһөө жэшээнүүдые абадаг, газетэ, журналнуудые хэрэглэдэг байха юм.

Агитациин нүлөөе ехэдхэхын түлөө нүхэр Жамбалов гансал хөөрэлдөө үнгэргэдэггүй, харин харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэдэг. Тэндэ «Дайшалхы хуудаһан» саг болзортоо гаргагдана. Гүүртын улаан булан соо ороходо лозунг, плакат, диаграмма мэтын зүйлнүүд бултадаа байдаг.

— Данзан Гомбоевич манай гүүртэдэ эгээл хүндэтэй хүн юм. Яахадааб гэхэдэ, энэ нүхэр манда хододоо шэнэ юумэ хэлэжэ үгэдэг, дуулаагүй, мэдээгүй юумыемнай тайлбарилдаг, ойлгуулдаг байна,— гэжэ эндэхи малшад агитатор тухайгаа хэлсэдэг болонхой.

Нүхэр Жамбалов шэнги һайнаар хүдэлмэрилдэг агитаторнууд манай колхоздо олон.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин далайса, тэрэнэй удха, идейнэ хэмжээнь гол түлэб агитаторнуудай бэлэдхэлһээ, тэдэнэй шадабариһаа дулдыдаха байна. Энээн дээрэһээ партийна организаци агитаторнуудые томилхо, тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табина.

Партийна эхин организаци малшадай дунда агитационно хүдэлмэри ябуулхадаа, тэрэниие малажалаа хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгэдэ зорюулдаг. Жэшээнь, агитатор Тогтохо Нимаевич Халзанов «Һү һаалгые дээшэлүүлхэ гээшэ — һаалишан бүхэнэй шухала зорилго» гэһэн темээр хөөрэлдөө хэхэдээ, гүүртын һаалишадай бүри энэ жэлһээ эхилжэ юу хэхэ, ямар арга боломжонуудые яажа хэрэглэхэ, малдаа хэды шэнээн тэжээл бэлэдхэхэ тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Колхозой правлени ба партийна эхин организаци малажал дээрэ хүдэлдэг колхознигуудай культурна эрилтые дүүрэнээр хангахын тула гүүртэ болон отара бүхэндэ һарадаа нэгэ дахин «Малшадай үдэр» үнгэргэжэ байха шиидхэбэри баталан абаһан байнабди. Энэ шиидхэбэриие бэелүүлэн, июлиин 8-да иимэ үдэр үнгэргөөбди. «Малшадай үдэр» үнгэргэхэдөө тэрээндэ һайса бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Энэ үдэр малшадай гансал ажалай дүнгүүд гаргагдаха бэшэ, харин культурно-гэгээрэлэй элдэб янзын хэмжээ-ябуулганууд үнгэргэгдэхэ байна.

Парти, правительствын табиһан гол зорилгонуудые малшадта гүнзэгыгөөр ойлгуулһанайнгаа ашаар малһаа ашаг шэмэ мүнөө жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр абажа байнабди. Мал үсхэбэрилхэ мүнөө жэлэй түсэб дүүргэгдээ. Тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ түсэб дүүргэгдэхэнь.

Ш. М. Аюшеев, колхозой партийна эхин организациин секретарь.

Минии һанамжа

Манай колхозой малажал дээрэ ехэнхидээ бурядууд хүдэлмэрилнэ. Тиимэһээ «Малшадай үдэр» лекци, элидхэлнүүдые шадаал һаа бурят-монгол хэлэн дээрэ олоор үнгэргэдэг һаа, ехэ һайн байгаа, тиигэбэл малшад хүсэд ойлгохо һэн.

Хирэ хирэ болоод, эндэ ураһайханай самодеятельностиин вечернүүд эмхидхэгдэдэг. Тиимэһээ бурят-монгол хэлэн дээрэ дуунуудые, шүлэгүүдые ба бусад номернуудые гүйсэдхэдэг һаань, ехэ таарамжатай байха һэн.

Партийна эхин организаци саашадаа «Малшадай үдэр» үнгэргэхэдөө энээниие хараадаа абаха бэзэ гэжэ һанагдана.

Бадма Дондуков, колхозой хонишон.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой залуушуул хүхюун зугаатайгаар ёохор хатарна.

Һайшаалта хэмжээ-ябуулга

Орон дотороо малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ хэрэгтэ һаалишад аргагүй ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тиимэһээ һаалишадай хэдэг ажал харюусалгатай, хүндэтэй. Гэбэшье, иимэ хүндэтэй, харюусалгатай ажал хэжэ байһан малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үшөө хангалтагүйгөөр ябуулагдана гэжэ һананаб. Бидэ малшадай дунда культурно-гэгээрэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадаа гансал хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг байнабди. Теэд манай үдэр бүри ургажа байгаа культурна эрилтэнүүднай ганса агитаторай үнгэргэдэг хөөрэлдөөнүүдээр хангагданагүй.

Һаалишан бүхэнэй мэргэжэлые бүри саашань дээшэлүүлхын тула культурно-гэгээрэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин бүхы формонуудые зүбөөр хэрэглэхэ шухала. «Малшадай үдэрые» гүүртэ, отара бүхэндэ һарадаа нэгэ дахин үнгэргэжэ байха гэһэн колхозой правлени ба партийна эхин организациин шиидхэбэриие би һайшаалта хэмжээ-ябуулга гэжэ тоолоноб.

«Малшадай үдэрэй болоходо» гүүртэ болон отарада ажалладаг колхознигууд ажалайнгаа талаар ойлгоогүй, мэдээгүй юумэнүүдээ һуража абана. Тиихэдэ өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажалай амжалтанууд болон дутагдалнуудые, саашанхи зорилгонуудые һайса мэдэнэ. Гадна, малшад хэрэгтэй эд бараануудые, бусад зүйлнүүдые автоларёгһоо худалдан абаха аргатай байна.

Һайнаар табигдаһан концертые гү, али гоё һайхан ураһайханай кинофильмые харахадаа бидэ ехэ хүхидэг, сэнгэдэгбди. «Малшадай үдэрэй» болоходо һонин концерт, кино табигдаха байна бшуу даа. Манай гүүртэдэ залуушуул олон. Тэдэнэй культурна эрилтэнүүдынь наһажаал болоһон хүнүүдэйхидэ орходоо ханигүй ехэ. Эдэнэр танцовалха, дуулаха, хүгжэмэй инструментнууд дээрэ наадаха дуратай байдаг. Энэ дура хүсэлөө имагтал «Малшадай үдэртэ» бэелүүлжэ шадаха юм.

Мүнөөнэй һаалишан урданай малшан бэшэ. Социализмын оронойх малшан хадаа ухаан мэдэрэлэйнгээ хэмжээе, ажал хэхэ шадабаряа адли тэгшээр дээшэлүүлжэ байдаг.

Малажал дээрэ үнинэй хүдэлмэрилжэ, ехэхэн дүй дүршэлтэй болоһон һаалишад манай гүүртэдэ олон. Эдэнэр хадаа мал эдеэлүүлхэ, уһалха, һааха, адуулха, малай байра сэбэрлэхэ гурим наринаар сахидаг байна. Теэд, эдэ нүхэднай тэрэл мэдэһэн шадаһанаараа һанаагаа амардаггүй, хододоо урагшаа тэгүүлжэ шэнэ юумээр һонирхожо ябадаг хүнүүд гээшэ. Гадна, эдэ малшад өөрынгөө дүй дүршэлдэ залуушуулые һургадаг, ажалай талаар ойлгоогүй, мэдээгүй юумыень хэлэжэ, ойлгуулжа үгэдэг юм. Малай гүүртэ болон отарануудта үнгэргэгдэхэ «Малшадай үдэр» шадабаритай, мэргэжэлтэй хүнүүдэй дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ һургуули болохо ёһотой.

Колхозой правлени, партийна эхин организаци «Малшадай үдэрые» эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулха аабза гэжэ һананаб. Яахадааб гэхэдэ, энэ хэмжээ-ябуулга манай эндэ түрүүшынхеэ бэелүүлэгдэжэ байна гээшэ. Һайнаар, олон хүнэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэһэн «Малшадай үдэр» манай хүдэлмэридэ аргагүй ехэ туһатай байхань лабтай.

Цыретор Раднаева, нютагай үүлтэрэй үнеэдэй гүүртын һаалишан.

Ажалай дүн

Жаргалантын баян талаһаа хойшоо табан километртэ аали намдуу байдаг Суусагайн Нуурай хойто бэедэ Шэнэ зам гэжэ элдин нютаг нэмжын харагдадаг. Тэрэ нютаг гоё һайхан байгааляараа эндэ суутай болонхой. Зунай нарата һайхан үдэр боложо, эндэ нарихан горхоной шааян урдахань, янза бүриин шубуудай жэргэхэнь дуулдана. Хээрэ талада ургаһан зүлгэ ногоон аятай зохидоор анхилна.

Колхозой правлени, партийна эхин организаци «Малшадай үдэрые» иимэ һайхан нютагта үнгэргөө. Эндэ хүн зон, илангаяа малажал дээрэ ажалладаг колхознигууд олоороо суглараба. Тэдэнэй дунда үндэр наһатай колхознигууд, мүн үхибүүдшье бии хэбэртэй. Эдэнэр сэбэрхэнээр хубсалаанхай. Эхэнэрнүүдэй эрээн маряан пулаадууд, улаан ягаан платьенуудынь талада ургаһан сэсэгүүд шэнгеэр холоһоо харагдана. Эндэ сугларагшадай шэг шарай харахада, ажалай баяраар билтарна.

Тээ тэрээхэн гүбөөгэй хажууда сэнхир хүхэ шэрээр будагдаһан кузовтай автоларёк эд бараа, эдеэ хоолой элдэб зүйлнүүдые худалдана.

— Загастайнай сельпо малшадтаа яһала һайн эд бараа асараа гээшэл даа. Эдихэшье, үмдэхэшье юумэ бии. Бэшэ юун хэрэгтэйб даа, — гэжэ эндэ байгшад хөөрэлдэнэ, худалдан абаһан юумэеэ үзэлсэнэ.

Нүүдэл библиотекэ ерэнхэй. Эндэ ехэнхидээ залуушуул сугларжа, һонирхоһон номууд, журналнуудаа абажа харана. Зарим нэгэниинь хожом тушаахаар тэмдэглүүлээд, номуудые гэртээ абаашана.

— Лида,ши ямар ном уншахаяа абабаш? — гэжэ нүхэр басаганайнгаа асуухада:

— Би Галина Николаевагай «Таряа хадалга» гэжэ ном бурят хэлэн дээрэ уншахаяа абааб, — гэээд, Лидия Бадмаева энеэбхилнэ.

Зарим нэгэ малшад һаяхан гаргагдаһан колхозой правлени ба партийна эхин организациин орган болохо «Илалтын түлөө» гэжэ ханын газетэ уншана, малшадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй 9 һарын дүнгүүдые харуулһан показателиин доска хаража, өөһэд өөһэдынгөө ба нүхэдэйнгөө амжалтануудаар һонирхоно.

Бүлэг залуушуул радиолой ирагуу һайхан хүгжэм доро «Вальс», «Полька», «Краковяк» мэтын танцануудые наадана. Нүгөө зариманиинь ёохор хатарна. Ондоогоор хэлэхэдэ, эндэ сугларһан малшад энэ үдэрые аргагүй хүхюу баяртайгаар үнгэргэжэ байгаа бэлэй.

Энэ үедэ колхозой партийна эхин организациин секретарь Шагдыр Мунколоевич Аюшеев сугларагшадта хандажа:

— Зай, нүхэдүүд, һуугты, — гэжэ уриба. Хэды минута үнгэрөөд байхада эндэ сугларһан малшад һуури һууряа олоод һууба.

«Малшадай үдэрые» нээһэн дээрэ тоолоод, малшадай мүрысөөнэй 9 һарын дүнгүүд ба тэдэнэй саашанхи зорилгонууд тухай хөөрэхыень нүхэр Аюшеев колхозой правлениин түрүүлэгшэ Дагба Доржиевич Очировта үгэ үгэбэ.

— Манай колхозой малшад орон дотороо малажалай продуктнуудые элбэг дэлбэг болголсохын түлөө шармайн тэмсэнэ. Тэрэнь ажал хэрэг дээрэнь харагдана. Манай колхоз адуу мал үсхэбэрилхэ энэ жэлэй түсэбые сүм дүүргээ. Жэшээлхэдэ, табанжэлэй түсэбэй ёһоор 1955 ондо манай колхоз 1120 толгой эбэртэ бодо малтай байха байгаа. Мүнөө энэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байнабди. Тиихэдэ түсэбэй ёһоор 10150 толгой хонидтой байхын оронд 11 мянга шахуу хонитойбди. Гахай, шубуу, адуу мори үсхэбэрилхэ түсэб мүн лэ дүүргэгдээ. Манай малшад адуу малай ганса тоо толгойень олошоруулха гэжэ оролдодоггүй, харин тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэдэг байна бшуу.

Энэ жэлэй 9 һарын туршада нютагай үүлтэрэй малай гүүртэнүүдтэ ажалладаг һаалишад үнеэн бүриһөө 890 литр һү һаагаа. Тиихэдэ үүлтэртэ малай фермын һаалишад нэгэ үнеэн бүриһөө 2050 литр һү һааһан байха юм. Һаалишадай туйлаһан эдэ амжалтануудынь хадаа нёдондо туйлаһан амжалтануудта орходоо ханигүй ехэ. Ганса үүлтэртэ фермын һаалишад нёдондо жэлэйхидэ орходоо мүнөө жэлэй 9 һара соо 14 мянган литр һү үлүү һааһан байна бшуу. Зарим һаалишад, жэшээлхэдэ, Лидия Бадмаева, Сиван Будаева, Дарижап Цыренжапова гэгшэд 9 һара соогоо 3000—3000 литр һү үнеэн бүриһөө һаагаа. Тиихэдэ һаалишад Цыретор Раднаева, Нима-Цырен Бадмаева, Бальжинима Мункуева болон бусад нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 900-гаад литр һү һааһан байна.

Манай колхозой хонишод мүн лэ һайнаар ажаллана. Байгша оной үбэлжэлгэ бараг һайнаар үнгэргэгдөө. Энээнэй ашаар хонидтай гарзалаагүй, тобир тарганаар ондо ороо һэн. Тиимэ дээрэһээ ноохонойншье гараса һайн байгаа. Мүнөө жэлдэ 7686 толгой хониһоо 19417 килограмм нооһо абаха түсэбтэй аад, тэрэнээ дүүргээбди. Илангаяа Бата Дондуковой, Бадма-Нима Шараповай, Жамбал Цыденовэй хүтэлбэрилдэг отарануудай хонид ехэ нооһо үгөө. Эдэ отарануудай хонин бүхэнһөө 3,5 килограмм нооһон хайшалагдаа.

Малшадай иимэ амжалта туйлаһан гол арга нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь хадаа эндэ партийно-политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулагдадаг, малшад урдаа байһан гол зорилгонуудые һайса ойлгодог, ажал хэрэгтээ үнэн зүрхэнһөө хандадаг ба өөһэд хоорондоо эршэтэйгээр мүрысэдэг байна бшуу. Эндэ малажалай гүүртэ болон отарануудта ажалладаг агитаторнуудай үүргэ тон ехэ.

Манай колхозой малшад туйлаһан энээхэн амжалтануудаараа һанаагаа амархагүй аабза гэжэ һананаб. Үшөө хэгдээгүй юумэнүүднай аргагүй олон. Минии хэлэһэниие нэмээжэ, таанар, малшад, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэгты, — гээд, 30 минута соо үргэлжэлһэн хөөрөөгөө Дагба Доржиевич дүүргэбэ.

— Дагба Доржиевич, та ехэ зүб хэлэнэт. Манай хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон. Нютагай үүлтэрэй малай гүүртэнүүдтэхи ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд үшөө механизацилагдаагүй байһаар. Түрүүшын ээлжээндэ тэжээл буйлуулха машинануудые тодхохо хэрэгтэй. Һү һааха электроагрегат байхагүй. Үнеэнэй дэлэн гараараа бажуужа, һү һааха гээшэ хүндэхэн ажал юм. Нэгэ литр һү һаахын тула үнеэнэй дэлэнгые 100—120 дахин шобторхо хэрэгтэй, — гэжэ нютагай үүлтэрэй малай гүүртын һаалишан нүхэр Раднаева хэлэбэ.

Түрүүлэгшэ-нүхэр Очировай удаа 10 гараһ малшад үгэ хэлэжэ, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар хэрэглэгдээгүй байһан арга боломжонууд тухай хэлэбэ. Үгэ хэлэһэн олохон колхознигууд «Малшадай үдэрые» хирэ хирэ болоод үнгэргэжэ байгаа һаа һайн гэжэ тэмдэглэбэ.

— «Малшадай үдэрые» иимээр лэ үнгэргэхэдэ һайн байна даа. Энэ хадаа малажал дээрэ ажалладаг колхознигуудай дунда ябуулагдаха культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин эгээл шухала формонь мүн болоно,— гэжэ үүлтэртэ фермые даагша Даша Данжаев хөөрэнэ.

— Даша Данжаевич, ехэ зүб хэлэнэт, бидэшье хирэ хирэ болоод лэ иимэ үдэрнүүдые үнгэргэжэ байхые хүсэнэбди. «Малшадай үдэртэ» сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэдөө, хойто үдэрынь ажалдаа шэнэ хүсэтэй боложо гарадагбди, — гэжэ нэгэ малшан харюусаба.

Һүүлээрнь партиин Сэлэнгын айкомой секретарь нүхэр Тихоненкын хэлэһэн үгые малшад ехэ һонирхожо шагнаа. Нүхэр Тихоненко малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ талаар тус колхоздо бии байгаа арга боломжонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө.

Малшадай мүрысөөнэй 9 һарын дүнгүүд хэлсэгдэжэ дүүрэбэ. Тэрэнэй һүүлээр парторганизациин секретарь нүхэр Аюшеев мүрысөөнэй түрүүшүүлые дамжуулгын Улаан тугуудаар ба үнэтэ бэлэгүүдээр шагнаха тухай парторганизациин бюрогой болон колхозой правлениин тогтоол уншана.

Эндэ сугларагшадай альга ташалга доро дамжуулгын Улаан тугууд Эрээн гуя гэжэ нютагтахи хонинкой отарада ба Хуурай Добо гэжэ нютагтахи үхэрэй гүүртэдэ барюулагдаһан байна. Һүүлээрнь эрхим һайн һаалишадта, дүрбэн хонишодто, хоёр пастухта, хоёр шубуушанда үнэтэ бэлэгүүдые барюулаад, тэдэнэй нэрэнүүдые Хүндэлэлэй доскада бэшээ.

— Бүри ехэ амжалтануудые туйлахыетнай хүсэнэбди, — гэһэн абяанууд эндэ тэндэһээ дуулдана.

Алтан шаргал наран огторгойн тооно өөдэ гаража, зунай үдэрэй тэн болобо. Колхозой правлениин түрүүлэгшэ Дагба Доржиевич Очиров «үдэрэй эдеэлэлгэн болохонь» гээд колхознигуудаа сайлахыень урина. Зүлгэ хүхэ ногоон дээрэ табяатай гоё һайхан сэсэгтэй скатертьнуудаар хушаатай, зэргэлүүлэн табигдаһан столнуудые тойрожо, колхознигууд—малшад һууна.. Хүндэтэ һууринуудыень түрүүшүүл эзэлнэ. Радиогой ирагуу һайхан хүгжэм замханагүй, залуушуул үшөөл хүхиһөөр, наадаһаар байна.

Үдэрэй эдеэлгэнэй һүүлээр партиин айкомой секретарь Тихоненко парторганизациин секретарь Аюшеевтэ иигэжэ хандаба:

— Шагдар Мунколоевич, малшаднай бултадаа сугларба хэбэртэй. Лекциеэ эхилхэ саг ерэбэ ха.

— Зай, нүхэд! Партиин айкомой секретарь Николай Фомич Тихоненко уласхоорондын байдал тухай лекци уншахань, — гэжэ нүхэр Аюшеев соносхобо.

Нүхэр Тихоненкын лекциие малшад һонирхожо шагнабад, ехэ олон асуудалнуудые һураба. Лекциин һүүлээр Галуута-Нуурай рудоуправлениин ураһайханай самодеятельностиин коллектив концерт табяа.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд «Малшадай үдэрые нимэрхүүгээр саг үргэлжэ, һарадаа нэгэ дахин үнгэргэжэ байхабди» гэжэ малшадые найдуулба. Малшадай иимэ үдэрнүүдые үнгэргэлгэдэ малшад булта эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой.

Б. ШИРЕТОРОВ, манай корреспондент.

Советско-Австрийска экономическа харилсаанууд тушаа

Энэ оной апрелиин 15-най советско-австрийска Меморандумай ёһоор СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министерствын ба Австрийска экономическа делегациин хоорондо экономическа асуудалнуудаар хэлсээнүүд Москвада хэгдээ.

Хани ёһоной ба бэе бэеэ ойлголсолгын оршон байдалда хэлсээнүүд боложо үнгэрөө. Тэрэнэй эсэстэ бэеэ даанхай ба демократическа Австрине һэргээхэ тухай Гүрэнэй Договорой 6-дахи пунктын 22-дохи статьягай тогтоолнуудай ёһоор, Австрида Советскэ Союзай дамжуулан үгэһэн юумэнүүдэй түлөөһэн болгожо Советскэ Союзда эд бараа үгэхэ тухай Хэлсээн 1955 оной июлиин 12-то баталагдаа.

Энэ Хэлсээнэй ёһоор, Австри хадаа жэл бүри 25 миллион долларай, хамта дээрээ 150 миллион долларай эд бараа зургаан жэлэй турша соо Советскэ Союзда дамжуулан үгэхэ болоо. Эдэ товарнуудай списогтэ: прокатна, саарһа үйлэдбэрилдэг ба модо болбосоруулдаг түхеэрэлгэнүүд, компрессорнууд, химическэ аппаратура, тусхай автомобильнууд, контрольно-хэмжүүрэй приборнууд, сайр гүйлгэһэн булад ба нимгэн түмэр, зэд, прокат, кабель, нефть, нитролак, ээрэһэн утаһан ба искусственна торгон, гутал оролсоно.

Энэ оной апрелиин 15-най советско-австрийска Меморандумай ёһоор Австрида Советскэ Союзай дамжуулан үгэһэн нефтяной олзоборилгын ба нефть шанаржуулдаг заводуудай түлөөһэн болгон сэбэрлэгдээгүй нефть Советскэ Союзда үгэхэ тухай Хэлсээн мүн лэ баталагдаа. Энэ Хэлсээнэй ёһоор, Австри хадаа арбан жэлэй турша соо жэл бүри нэгэ миллион тонно, хамта дээрээ 10 миллион тонно сэбэрлэгдээгүй нефть Советскэ Союзда үгэхэ болоо. Советскэ талаһаа — СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр И. Г. Кабанов, Австрийска талаһаа — Посланник д-р В. Платцер хэлсээндэ гар табяа.

Дурсагдаһан хоёр Хэлсээнүүд тушаа хөөрэлдөөнүүдһээ гадна, Худалдаа наймаанай Договор ба эд бараанай эрьесэ тухай, мүн түлөөһэнүүд тухай Хэлсээнүүдые баталха тушаа зүбшэлнүүд болоһон байна. Худалдаа наймаанай Договор ба эд бараанай эрьесэ болон түлөөһэнүүд тухай Хэлсээнүүд табан жэлэй болзороор баталагдаха байна. Эдэ хэлсээнүүдэй үедэ бэе бэеынгээ экономическа интересүүдтэ зохилдон таарахаар худалдаа наймаа эрхилдэг болохые хүсэжэ байһан тухайгаа Хоёр тала нэгэн һаналтайгаар элишэлэн мэдүүлээ. Худалдаа наймаанай Договор, эд бараанай эрьесэ тухай Хэлсээ, түлөөһэнүүд тухай Хэлсээ һаяар баталхын тулада Москвада эхилһэн худалдаа наймаанай Хэлсээнүүдые үргэлжэлүүлхэ гэжэ хоёр тала хэлсэһэн байна.

Неругэй мэдүүлгэ

КАИР, июлиин 12. (ТАСС). Индиин премьер-министр Неру Каирта ерээд, хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ мэдүүлгэ хэһэн байна. Хаанашье ябахадаа—СССР-тэ, Югославида, Англида, Польшодо, Чехословакида ба Италида ябахадаа агууехэ дүрбэн гүрэнэй толгойлогшонорой Женевэдэ болохоёо байгаа зүблөөн тушаа һайн һанамжануудые дуулааб гэжэ тэрэ мэдүүлгэ соогоо Неру зааһан байна.

«Ле Прогрэ Эжисьен» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, турецко-иракска блогто Пакистанай ороһон ябадалда, тус блогто США-гэй хамжахаяа байһан тушаа юун гэжэ бодонот гэһэн асуудалда харюусаха зуураа, Неру иигэжэ мэдүүлбэ: «Хэрбээ энэ баримта дайнда хүргөөшьегүй һаа, тэрээн тээшэ ошохо замые богонидхохо байна».

Неругэй Каир ерэһэн тушаа бэшэхэ зуураа, «Аль-Гумхурия» газетэ Египет Инди хоёр үни сагһаа хойшо эб найрамдалай зорилгые баримталдаг байгаа, мүнөө үедэ тэдэнэр эб найрамдал хамгаалхын түлөө, империализмда эсэргүүсэн хамтадаа тэмсэнэ гэжэ түрүү статья соогоо тэмдэглэбэ.

Мүнөө үглөөгүүр Неру Дели ошохоор Каирһаа ниидээ.

Неру Бомбей ерэбэ

ДЕЛИ, июлиин 13. (ТАСС). Советскэ Союз ба Европын бусад оронуудаар яаншалһан Индиин премьер-министр Неру үсэгэлдэр үдэшэ Бомбей ерэбэ. Городой муниципалитет Неруе баярай оршон байдалда угтажа, хүндэлэлгэ хэбэ. Тэрэ хүндэлэлгэдэ Бомбей штадай правительствын гэшүүд, олониитын ба политическэ элитэ ажал-ябуулагшад, дипломатическа корпусой түлөөлэгшэд байлсаба.

Индиин парламентска делегациин гэшүүдэй мэдүүлгэнүүд

ДЕЛИ, июлиин 13. (ТАСС). «Хиндустан Таймс Ивнинг Ньюс» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Советскэ Союз ба Югослави ошожо ерэһэн Индиин парламентска делегациин олонхи гэшүүд эдэ оронуудай арадууд Инди тушаа хани барисаанай ба һайниие хүсэһэн мэдэрэлтэй байна гэжэ мэдүүлээ.

Советскэ Союз дотор асари ехэ хүгжэлтэ боложо байна гэжэ делегадууд хэлэбэ. Советскэ арадай үнэн зүрхэнһөө эб найрамдал хүсэжэ байдагтань ямаршье ажаг һэжэг байхагүй гэжэ тэдэнэр мэдүүлээ.

Советскэ Союз дотор уулзажа хөөрэлдэһэн хүнүүднай жаргалтайбди гэжэ манда хэлэдэг байгаа, теэдшье тэдэнэр нээрээһээ жаргалтай гэжэ индийскэ делегациин гэшүүдэй нэгэн хэлэбэ.

Польско Арадай Республика. Вар шава городой Конституциин Талмай.
Польско Центральна фотоагентствын фото.

Үхибүүдэй амаралта тушаа анхарал оролдолго

БЕРЛИН, июлиин 13. (ТАСС). Энэ һарын эхеэр Германска Демократическа Республика дотор һургуулинуудай зунай амаралта эхилээ. ГДР-эй правительство, мүн республикын профсоюзууд үхибүүдэй зунай амаралтые эмхидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулна. Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ жэлдэ һургуулинуудай зунай амаралтын үедэ 600 мянган үхибүүд республикын эгээ үзэсхэлэн һайхан газарнуудта арадай предприятинуудай эмхидхэһэн тусхай лагерьнуудта амарха байна. Һургуулинуудай 88 мянган эрхим һурагшад амаралтаяа пионерскэ 50 лагерьнуудта үнгэргэхэ, тиихэдэ 750 мянган һурагшад республика дотороо олон үдэрэй аяншалгада ябаха байна. 500 мянга шахуу үхибүүд ажаһуудаг һуурин газарнуудтань эмхидхэгдэһэн элдэб хэмжээ-ябуулгануудта хабаадаха юм. Энэ жэлдэ ГДР-гэй правительствын уряагаар Баруун Германиин ажалшадай 25 мянган үхибүүд өөһэдынгөө амаралтые Германска Демократическа Республика дотор үнгэргэхэ байна.

Үхибүүдэй зунай амаралтые эмхидхэлгэдэ зорюулан республикын правительство ба профсоюзууд энэ жэлдэ 50 миллион марка һомолоо. Гадна, энэ хэрэгтэ арадай предприятинуудай директорскэ фондһоо ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдаха юм. Энэ мүнгэн зөөреэр предприятинууд хүдэлмэришэдэй үхибүүдтэ лагерьнуудые, амаралтын байшангуудые эмхидхэнэ.

Венгриин ажалшадай зунай амаралта

БУДАПЕШТ, июлиин 13. (ТАСС). Венгриин олон арбаад мянган ажалшад мүнөө амаралтын байшангуудта, оронойүзэсхэлэн һайхан газарнуудтахи курортнуудта амарна. Энэ жэлдэ Венгриин профсоюзуудай соведэй путёвконуудаар 150 мянга шахуу ажалшад амарха юм. Мүн тэрэ тухай тооной ажалшад предприятинууд, эмхи зургаанууд болон һургуулинуудай амаралтын байшангуудта амаржа байна. Амаралтын байшангуудые болбосон гоё болгохо хэрэгтэ мүнөө жэлдэ гүрэн олон миллион форинт һомолһон байна.

США сэрэгэй барилгада мүнгэ ехээр һомолбо

ВАШИНГТОН, июлиин 12. (ТАСС). Үсэгэлдэр США-гэй сенат сэрэгэй барилгада 2.360.530.300 доллар һомолхо тухай хуулиин проектые һайшаагаа. Энэ мүнгэнэй ехэнхи хубинь — 1.207.902 мянган долларынь авиациин министерствын мэдэлдэ үгтэнэ. Энэ һомололгын гурбанай нэгэнһээ үлүүнь бусад гүрэнүүдэй территори дээрэ байгаа агаарай-сэрэгэй базануудые шэнэдхэн үргэдхэхэ ба шэнээр бариха хэрэгтэ зорюулагдана. Сэрэгэй барилга хэхын тулада США-гэй сэрэгэй министерствын мэдэлдэ 533.904 мянган доллар, далайн-сэрэгэй министерстводэ 564.224.300 доллар үгтэһэн байна.

Сенат хуулиин проектые президентын баталхын тулада Сагаан байшанда эльгээгээ.

Американска хоёр реактивна истребительнүүд хосорбо

ПАРИЖ, июлиин 12. (ТАСС). Франкфурт-на-Майне городһоо Франс Пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, үсэгэлдэр үглөөгүүр Франкфурт-на-Майне городһоо 15 километр урдуур американска хоёр реактивна истребительнүүд ниидэжэ ябатараа мүргэлдэжэ, бутаран унаһан байна. Пилодуудай нэгэниинь парашюдаар буужа шадаа.

Неру Насер хоёрой хамтын мэдүүлгэ

ДЕЛИ, июлиин 12. (ТАСС). Индийскэ информационно бюро Индиин премьер-министр Неру Египедэй премьер-министр Насер хоёрой хамтын мэдүүлгын текстые дамжуулба.

Премьер-министрнүүдэй энээнэй урда тээ Каирта, Делидэ ба Бандунгда уулзаһан тухай коммюнике соо түрүүшээр хэлэгдэнэ. Тэдэ уулзалгануудай үедэ «хоёр орондо хабаатай олон асуудалнууд, мүн уласхоорондын интересүүдтэ хабаатай бүри ехэ проблемэнүүд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Тэдэнэр эб найрамдалай хамгаалагдахые, бусадһаа үшөөл дулдыданги гү, али колониальна эзэмдэлгэ доро байгаа районуудта эрхэ сүлөөгэй мүн лэ дэлгэрхые хүсэнэ» гэжэ хэлэгдэнэ.

Неругэй энэ оной июлиин 11 ба 12-то Каирта байха үедэ уласхоорондын событинууд, Дунда Востогтохи байдал ба хоёр орондо хабаатай бусад проблемэнүүд зүбшэн хэлсэгдээ гэжэ коммюнике соо саашань хэлэгдэнэ. Эдэ проблемэнүүдтэ тэдээнэй хандалгын нэгэн адли байһаниинь тэмдэглэгдээ. Бүгэдэниитын эб найрамдалда, дэлхэйн бүмбэрсэгэй элдэб районуудта бии байгаа түгшүүрилые һуларуулгада туһалха ябадалай хойшолуулашагүй шухала байһаниие премьер-министрнүүд үшөө дахин элирхэйлхые хүсэнэ. Энээнтэй дашарамдуулан тэдэнэр хадаа агуухэ гүрэнүүдтэй сэрэгэй пактнуудта гү, али блогуудта хабаадалга хадаа эб найрамдалай хэрэгтэ туһалхагүй, харин үнэндөө тодхорхэхэ байна гэжэ лабаар этигэнэ. Эб найрамдалай хэрэгтэ имагтал эбэй аргаар туһалхаһаа бэшэ, харин бусад оронуудые айлгаха али нэгэн ондоо арга хэрэглэһэнэй туһагүй байна. Дэлхэй дээрэ мүнөө бии байгаа айлга ба һэжэглэлгэ хадаа имагта хани ёһоор хандалгын үндэһөөр ба аюулгүй байдалда этигэхэ мэдэрэлэй бии болоһоной эсэстэ зайсуулагдаха байна. Энэ талаар буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ хуряалга, ядерна зэбсэг үйлэдбэрилгые ба ашаглалгые хорилго тон шухала.

Һүүлэй һаранuудай туршада уласхоорондын оршон байдалда зарим һайжаралга үзэгдөө, түгшүүрилые һуларуулгада туһалһан зарим алхамууд хэгдээ гэжэ премьер-министрнүүд хангалтатайгаар тэмдэглэнэ. Гэбэшье, ехэхэн проблемэнүүд үшөөл бии байһаар, дэлхэйн зарим хубинуудтахи байдалда аюул тохёолдожо боломоор байна. Энэ хадаа бүхы гүрэнүүдэй зүгһөө хэлбэришэгүй һэримжэтэй байхые, бэе бэеэ зэмэлэлгэһээ, эб найрамдалай оршон байдал тогтоолгодо һаад хэжэ болохо ямаршье алхамуудһаа зайсаха гэжэ оролдохые эринэ. Женевэдэ болохоёо байгаа дүрбэн гүрэнэй правительствонуудай толгойлогшонорой зүблөөн бүгэдэниитын эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай үндэһэ һуурине табиха гэжэ премьер-министрнүүд халуунаар этигэнэ.

Премьер-министрнүүд болбол нягта барисаатай байлгада ба уласхоорондын интерестэ, хоёр оронуудай интересүүдтэ хабаатай шухала асуудалнууд тушаа хоорондоо зүбшэн хөөрэлдэжэ байха ябадалые түйлай ехэ удхашанартай гэжэ тоолоно».

СЕРГЕЙ ЛЕОНТЬЕВИЧ СИДЕЛЬЦЕВ

Зэдын комбинадай Первомай[ска] участогай начальник, КПСС-эй [Бу]рят-Монголой обкомой гэшүү[н] кандидат Сергей Леонтьевич Сиде[ль]цев июлиин 12-то гэнтэ наһа бара[ба]. С. Л. Сидельцев Томско област[ин] Анжеро-Судженск городто хүдэл[мэ]ришэнэй бүлэдэ 1909 ондо түрэ[һэн] байна.

Баруун-Сибирскэ геолого-бэдэр[эл]гын техникумые 1931 ондо Томск [го]родто дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр [гео]лого-бэдэрэлгын организацинууд[та] тэрэ хүдэлмэрилдэг болоһон байг[аа].

Зэдын комбинадай предприя[ти]нуудта 1937 онһоо хойшо хүдэл[мэ]рилхэ зуураа, С. Л. Сидельцев ор[ги]досотой хүдэлмэрилэгшэ, үйлэд[бэ]риие шадамараар эмхидхэгшэ б[о]һанаа харуулжа, коллективэйн дунда ехэ хүндэтэй болоһон байг[аа]. Тэрэ хадаа Советскэ Союзай Ком[му]нистическэ партиин зэргэдэ 1939 [он]до ороһон юм.

Советскэ Правительство С. Л. [Си]дельцевые «1941—1945 онуудай Э[сэ]гэ ороноо хамгаалгын Агууехэ д[айн]ай үедэ хэһэн шэн габьяата ажал[ай] түлөө» ба «Ажалдаа шалгараһан[ай] түлөө» гэжэ медальнуудаар шаг[на]жа, тэрэнэй ажал-ябуулгые үн[дэ]рөөр сэгнэһэн байна.

С. Л. Сидельцев үнэн сэхэ, па[р]тиин хэрэгтэ шударгы хүдэлмэрил[эг]шэ, түбшэн зантай, анхаралтай нүх[эр] байһан юм. С. Л. Сидельцевэй [ду]расхаалынь бидэнэй сээжэ зүрхэн[дэ] үни удаан хадуугдан ябахал.

Бүлэг нүхэдынь.

КПСС-эй Обкомһоо

КПСС-эй обком болбол КПСС[-эй] гэшүүн, КПСС-эй обкомой гэшүүн[эй] кандидат, Зэдын комбинадай Перв[о]майска участогай начальник нүх[эр] Сергей Леонтьевич Сидельцевэй са[г]һаа урид наһа бараһан тухай гүнз[э]гы шаналалтайгаар мэдээсэхэ зу[у]раа, наһа барагшын бүлэдэ шанал[ал]лаа мэдүүлнэ.

Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй табадахи сесси[ин] зарлаха тухай

Ажалшадай депутадуудай Ула[н]-Удын городской Соведэй гүйсэдхэх[э] комитет 1955 оной июлиин 1[8]-най понедельнигтэ үдэшын 7 час[то] ород драмын театрын байшан со[о] (Ленинэй үйлсэ № 46) ажалшада[й] депутадуудай городской Соведэй ([...] зарлалай) табадахи сессиин зарла[л]даха тухай городской Соведэй деп[у]тадуудта мэдээсэнэ.

Ажалшадай депутадууда[й] Улан-Удын городской Соведэ[й] гүйсэдхэхэ комите[т]

Хитадай бага арад үндэһэтэнэй шэнэ байдал

(Хитадай газетэнүүдэй хуудаһануудһаа)

Хитад олонациональна агууехэ гүрэн мүн. Тэрэнэй газар дайдаар 60 элдэб арад үндэһэтэн ажаһуудаг юм. Тэдэнэй дунда түгэдүүд, уйгуурнууд, монголнууд, казахууд, корейцууд, мүн ли, мяо, чжуан, и, посу ба бусад 40 миллион шахуу үндэһэ яһатан оролсоно.

Хуушанай Хитадта бага арад үндэһэтэнэй ажабайдалынь тон муу, хүшэр хүндэ байһан юм. Эзэрхэнги ангинуудынь үндэһэ яһа иилгалгын, национальна дарлалгын политика ябуулдаг, ороноойнгоо олон үндэһэ яһатаниие бэе бэедэнь эсэргүүгээр табижа, тэдэнэй эбыень таһалдаг, бага арад үндэһэтэнэй культурыень усадхадаг, тэдэниие дээрмэдэн тонодог, хайра гамгүйгөөр дарлажа мүлжэдэг байгаа.

Хитадта арадай революциин илаһанай ашаар бага үндэһэ яһатан олон жэлэй феодальна хархис дарлалтаһаа сүлөөлэгдэһэн байна. Гоминдановска хархис эзэмдэлгын үй бута сохигдоһоной ба Хитадта арадай засагай тогтоогдоһоной ашаар национальна дарлалта усадхагдаһан байха юм. Хитадай Коммунистическэ парти болон арадай правительство национальна тэгшэ эрхэтэй байха политикые шууд бэелүүлнэ.

Хитадай бүхы арад үндэһэтэн мүнөө эбтэй эетэй ехэ бүлэдэ нэгэдүүлэгдэнхэй. Тэгшэ эрхэ, нэгэдэл, хани барисаан ба суг ажаллалгаһаа үндэһэлэн, тэдэнэй ахадүүгэй хани харилсаан бэхижэһэн байна. «Бүхы национальностьнууд нэгэн адли тэгшэ эрхэтэй» гэжэ Хитадай Арадай Республикын Конституци соо бэшэгдэнхэй.

Арадай правительство бага арад үндэһэтэнэй олоороо ажаһуудаг газарнуудта нютагай автономи байгуулна.

1954 оной эсэстэ бүхы Хитад дотор 58 национальна автономно районууд ба областьнууд байгуулагдаһан байгаа. Тэдэнэй дунда Дотор Монголой автономно область, Гуанси провинциин баруун таладань ажаһуудаг чжуан гэжэ арад үндэһэтэнэй автономно район, Сикан провинцида Түгэдэй автономно район, тай гэжэ арад үндэһэтэнэй Сишуанбаньнаска район ба бусад оролсоно. «Национальна районно автономиин политикые бүхы арад үндэһэтэн дэмжэжэ, һайшаана. Автономно районуудай байгуулагдаһанһаа хойшо национальна үсөөнхидэй патриотическа һанал бодолынь бүри дээшэлнэ, ажалайнь эдэбхи үүсхэл улам ехэ болоно» гэжэ «Женьминьжибао» газетэ бэшэнэ.

Автономно районуудайнгаа экономическа болон культурна байгуулалтада национальна үсөөнхид угаа ехэ үүсхэлтэйгээр хабаадана. «Арадай правительство хадаа бага арад үндэһэтэндэ бүхы хэмжээгээр туһална» гэжэ «Женьминьжибао» газетэ бэшэнэ.

Чжуан гэжэ арад үндэһэтэнэй автономно районой амжалтанууд тухай «Гуанминжибао» газетэ бэшэнэ.

1952 оной эсэстэ Гуанси провинцида Чжуан гэжэ арад үндэһэтэнэй автономно национальна район бии болгогдоһон юм. Энэ район Хитадай эгээл олон хүн зонтой районинь юм. Тус райондо 8.800 мянган хүн зон ажаһуудаг. Тэндэ чжуан, мяо, тун ба бусад арад үндэһэтэн ажаһуудаг юм. Чжуан гэжэ үндэһэтэн районойнь бүхы хүн зоной гурбанайнь хоёр хуби болодог.

Урдань тэндэ национальна газаашалга ба дарлалта угаа ехэ шэрүүнээр хэгдэдэг байгаа. Тэрэнэй эсэстэ Гуанси провинцида ажаһуудаг чжуан гэжэ национальностиин олон таряашад түрэл газар нютагһаа холодожо, бүхэли тосхоноороо хада ой худар тэрьедэжэ ошохо баатай болодог һэн. Тэдэнэр тэндэ агүй нүхэн ба отог соо саг үргэлжэ үлэсхэлэн туранхаар ажаһуудаг байгаа. Туража үхэхэгүйн тулада таряашад хадаа тарилга хэхын түлөө тон муугаар элдүүрилэгдэдэг, шулуутай, бишыхан газар хахалдаг, агнадаг байһан юм. Газар дайдадаа бусажа, барилганuудые хэжэ, тосхонуудаа бодхоохо донь, хүдөө ажахын кооперативуудые эмхидхэлгэдэнь, шэнэ, сүлөөтэ, зол жаргалта ажабайдалтай бололгодонь чжуанцуудта арадай засаг туһалһан байна.

«Хоёр һараһаа үлүү саг соо, — гэжэ «Гуанминжибао» газетэ мэдээсэнэ, — национальна зүб политикын ашаар автономно райондо бүхы национальностьнууд бата бэхеэр жаргаа. Хүдөө ажахын үйлэдбэрилгэ дээрэ таряашад ехэ амжалта түйлаһан байна. 1954 ондо тэдэнэр райондоо ажаһуудаг арад зоной хэрэглэмжэһээ үлүү гараха таряа ургуулаад, оронойнгоо бусад районуудта орооһо таряа үгэһэн байха юм».

Арадай правительство тус районой таряашадта ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо район дотор ехэ ба бага ирригационно барилгануудые түхеэрэлгэдэ гүрэнэй зүгһөө 16,4 миллиард юань үгтэһэн байна. Хамта 53.380 ирригационно барилганууд хэгдэһэн байха юм. Энэ хадаа таряашадай газарые ган гасууһаа, уһанай үерһөө найдамтайгаар хамгаалха байна. 1954 оной эсэстэ бүхы район дотор 3 мянга шахуу хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативууд эмхидхэгдэһэн байгаа. Таряашадай бүхы ажахынуудай 65,5 процентнь ажалай коллективнэ формодо оронхой.

Хадаһаа гол нютагуудта нүүжэ ерэһэн бүлэг чжуанцууд өөрынгөө шэнэ тосхониие Улаан одон гэжэ нэрлэнхэй гэжэ хитадай хэблэл мэдээсэнэ. Тэрэ тосхондо байрын гэрнүүд, эхин һургуули баригданхай. Нүүжэ ерэгшэдтэ гүрэнэй зүгһөө хүдөө ажахын 140 элдэб зэр зэмсэгүүд бусаалтагүйгөөр үгтөө. Тэрэшэлэн ажахытай болохын тулада нүүжэ ерэгшэдтэ гүрэнэй зүгһөө 180 миллион юань урьһаар үгтэһэн байна. Нүүжэ ерэгшэд 400 му (1 му—1/16 га) шэнэ газар эдлүүрилжэ, рисэй баян ургаса хуряагаа. Мүнөө кооператив 59 толгой бодо малтай, 100 гахайтай. Мүн загаһа үсхэбэрилхэ уһатай юм.

1955 ондо тарилгын талмайе 2 дахин ехэ болгохо, бодо малаа 100 толгой хүрэтэр үсхэхэ, загаһаяа 10 мянганда хүргэхэ гэжэ нүүжэ ерэгшэд хараална. Тиигэжэ, хадаһаа гол нютагуудта бусажа ерэһэн чжуанцууд золтой, хүхюун сэнгэлиг ажабайдалтай болобо.

Сикан-Тибетскэ хадын зүүн тээ байдаг Сикан провинциин Түгэдэй автономно район 1950 ондо бии болгогдоһон юм. Сүлөөлэгдэхынгөө урда тээ тус район тон ехэ гээгдэнги байгаа һэн. Таряашад газараа хуушанай зэмсэгээр элдүүрилдэг байгаа. Малынь тарбаган тахалда дайрагдан, жэл бүри үсөөрдэг һэн.

Арадай правительство эндэхи таряашадта хүдөө ажахын 248 мянган элдэб янзын зэмсэгүүдые, ехэ тооной таряа талха үгэһэн байна. Газар элдүүрилгын шэнэ аргануудые дэлгэрүүлхэ, хүдөө ажахын шэнэ культурануудые ургуулха зорилгоор тус райондо агротехникые нэбтэрүүлхэ 6 пункт нээгдэһэн байна.

Һүүлэй дүрбэн жэл соо район дотор 60 мянгаһаа дээшэ му шэнэ газар элдүүрилэгдэһэн байна. 1951 онойхитой сасуулхада таряанай ургаса 45 процент, тиихэдэ зарим газарнуудта 3 дахин ехэ болоһон байха юм. Район дотор тарбаган тахалтай тэмсэхын тулада 4 станци эмхидхэгдэнхэй. Малай тоо толгой олошороо. Медицинскэ пунктнууд, магазинууд, һургуулинууд нээгдэнхэй. Районуудынь хоорондоо телефоноор хөөрэлдэнэ. Зарим уездүүдтэнь электричество бии болгогдонхой.

Национальна культурань түргэнөөр хүгжэн бадаржа байна. Нютагай хүн зоной түлөөлэгшэдһөө шэнэ кадрнууд бэлэдхэгдэнэ. Арадай правительствын уезднэ болон районно органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй 97 процентнь түгэдүүд юм.

Синьцзян провинциин олонациональна районуудта экономическа ба культурна байгуулалтаар угаа ехэ амжалтанууд түйлагдаа. 1953 ондо промышленна продукциин валовой үнэ сэн 1949 онойхитой сасуулхада 21,6 дахин ехэ болоһон байна гэжэ «Синьцзянжибао» газетэ мэдээсэнэ. Гүрэнэй промышленна 27 эмхи зургаанууд баригдаа. Провинци дотор 1949 онтой сасуулхада таряанай ургаса 1953 ондо 33 процент ехэ боло[һо]н, тиихэдэ малай тоо толгой 31 процент олошороһон байха юм.

Бага арад үндэһэтэнэй ажа[х]байдалай һайжарха бүри тэдэнэ[й] культурна эрилтэнүүдынь дээшэл[нэ]. Арадай правительствын үе[д]э Синьцзян провинцида дээдэ һургу[у]линуудай тоо гурба дахин олошо[ро]һон байна. Мүн дунда ба эхин һу[р]гуулинууд иилээд олон болоо. Про[вин]цида уйгуур, казах, киргиз, мо[н]гол болон сибо гэжэ арад үндэһэт[э]нэй хэлэн дээрэ 13 газетэнүүд боло[н] журналнууд хэблэгдэнэ. Синьцзя[н] провинцида 40 кинотеатр ба 28 ну[ү]дэл кино бии.

1951 ондо Пекиндэ национал[ь]ностьнуудай Центральна институт бии болгогдоо һэн. Тэндэ 42 нацио[]нальностиин 800 студентнэр һурал[]сана.

Национальна үсөөнхидэй ра[й]онуудта институдууд, театрнууд, ки[]нотеатрнууд, Культурын байша[н]гууд, больницанууд баригдана.

Хитадай Коммунистическэ парт[и] болон арадай правительство, эр[о]нойнгоо бүхы арадуудай культур[ын] ургалтын түлөө угаа ехэ оролдоло[го] гаргана. Национальна үсөөнхидэй х[э]лэн дээрэ литература хэблэн гарга[]даг тусгаар хэблэл Хитадта бии юм.

Имагтал арадай-демократическ[а] байгуулалтын эрхэ байдалда Хитадай национальна районуудай эконо[]мико болон культурань угаа ехээ[р] дэбжэжэ байна. Бата бэхеэр жа[]санги, нэгэн һаналтай Хитадай ара[]дуудай эбтэй эетэй бүлэ социализ[м] байгуулха замаар найдамтайгаа[р] дабшажа ябана.

А. Стербалова.

Редакторай орлогш[о] О ГОМБОЕВА

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32. заместителя редактора — 32-74. отв. секретаря —27-37. партийной жизни. сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности—34-05. местной информации и писем — 24-74. корректорская—32-67. бухгалтерия 37-32 Для междугородных переговоров — 16.

Н- 00507. Типография министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3771.